

ROSA

(REETABLERING, OPPHOLDSTEDER, SIKKERHET, ASSISTANSE)

ÅRSRAPPORT 2015

Foto: Eva Pecori

INNHALDSFORTEGNELSE

INNLEDNING	5
SAMMENDRAG	7
NETTVERKSARBEID OG INFORMASJON	8
ROSA-SEMINARER	8
INFORMASJONSARBEID	9
NASJONAL DELTAKELSE	9
FOREDRAG NASJONALT	9
MØTEAKTIVITET NASJONALT	10
Møter nasjonalt	10
INTERNASJONAL DELTAGELSE	11
Internasjonale innlegg	12
Internasjonale møter	12
Øvrige møter- Forskere og studenter	12
SEMINARER OG ANNET	13
ROSA PÅ BESØK I NORGE	14
ROSA har besøkt	14
ROSA I MEDIA OG PÅ NETT	15
ROSA OG FACEBOOK	16
SAMARBEID MED ANDRE INSTANSER	17
ROSA og krisesentrene	17
ROSA, Nadheim og Kirkens Bymisjon	18
ROSA og PRO Sentret	18
ROSA og advokatene	18
ROSA og Politiet	19
ROSA og KOM	20
ROSA og IOM	20
ROSA og ADORA	21
ROSA og Utlendingsdirektoratet (UDI)	21
ROSA og Utlendingsnemnda (UNE)	21
ROSA og Soroptimistene	22

KOMMENTERT STATISTIKK FOR 2015	23
TELEFONHENVENDELSER	23
ANTALL TELEFONHENVENDELSER I 2015	24
TELEFONHENVENDELSER I 2015 I PROSENT	25
FØRSTEGANGSHENVENDELSER	26
FORHOLDET MELLOM ANTALL HENVENDELSER OG ANTALLET SOM MOTTOK TILBUD OM TRYGT BOSTED	27
ALDER PÅ KVINNENE SOM TOK IMOT BISTAND	28
MULIGE ÅRSAKER TIL AT KVINNER IKKE TAR IMOT HJELP	29
REGISTRERT NASJONALITET PÅ PERSONER VED TELEFONHENVENDELSER 2015	30
NASJONALITET PÅ KVINNER SOM HAR MOTTATT BISTAND I 2015	31
ANTALL KVINNER SOM ER GRAVIDE OG/ELLER HAR MED SEG BARN	32
HVEM HENVISTE KVINNENE	33
OPPHOLDSSTATUS FØR INNTAK I ROSA	35
OPPHOLDSSTATUS ETTER INNTAK 2015	37
ANTALL ANMELDELSER TIL POLITIET	38
UTFORDRINGER I TIDEN FREMOVER	39
KRAV OM GYLDIGE DOKUMENTER OG OPPHOLDSTILLATELSER	40
UTFORDRINGER MED REFLEKSJONSORDNINGEN/NAV	41
LANG BOTID OG BOSETTING	43
Bosetting	44
BARN OG MOR	44
RETUR ETTER DUBLINFORORDNINGEN	45
NYE UTNYTTTELSESFORMER	46
EKSTRAUTGIFTER	47
FOLKEREISTRERING	47
INNHALDET I REFLEKSJONSPERIODEN	48
Norskundervisning	48
Treningstilbud	49
Negledeign	49

FORORD

ROSA feiret i 2015 ti år som prosjekt. Til tross for at ROSA har blitt evaluert med gode resultater og bistått over 500 ofre for menneskehandel, så har det så langt ikke vært politisk vilje til å gjøre prosjektet om til et fast tiltak. Det ble derfor en god avslutning på året 2015 når Stortinget enstemmig vedtok å be regjeringen styrke ROSA og vurdere å gjøre det om til et permanent tiltak. Stortinget er videre opptatt av å sikre god helsefaglig, sosialfaglig og juridisk oppfølging av mennesker utsatt for menneskehandel, samt vurdere å opprette flere egnede botilbud og spesialiserte krisesentre for denne gruppen. ROSA håper at dette er uttrykk for at det nå er politisk vilje til å tilnærme seg menneskehandelsfeltet på en mer helhetlig og langsiktig måte enn det har vært så langt.

ROSA er videre godt fornøyd med at spesialenhetene på menneskehandel i politiet har fått tilført økte ressurser.

Politiets etterforskning, så vel som operativt arbeid, har lidd under knappe bevilgninger. ROSA etterlyser imidlertid at alle enheter i politiet tar sin plikt til å identifisere ofre for menneskehandel på alvor. Politiets Utlendingsenhet må slutte å oppsøke kvinner i gateprostituasjon, for deretter å utvise dem fra landet. Dette er en direkte trenering av politiets særskilte målsetting om økt straffeforfølgning av bakmannsapparat og organisert kriminalitet. Det blir vanskelig og ressurskrevende for spesialenhetene å etterforske menneskehandel når vitner og fornærmede er sendt ut av landet.

Det er positivt at Stortinget vil bedre bistand og beskyttelse til ofre for menneskehandel, men dette kan ikke skje uten et økt fokus på tiltak som ivaretar ofre for menneskehandels rettssikkerhet. Et minstekrav må være at personer utnyttet i menneskehandel ikke blir sendt ut av landet før de har fått tilbud om bistand og beskyttelse og gitt mulighet til å anmelde.

Mildrid Mikkelsen

Leder av ROSA

Leila Langdalen Shai
Informasjonsrådgiver

Kristin Berntsen
Informasjonsrådgiver

INNLEDNING

ROSA-prosjektet, som står for reetablering, oppholdssteder, sikkerhet og assistanse, ble opprettet 1. januar 2005 etter søknad fra Krisesentersekretariatet i Norge. Krisesentersekretariatet er en paraplyorganisasjon for krisesentre i Norge, og teller i 2015 25 medlemssentre. Sekretariatet ble i 2005 gitt et mandat av Justis- og politidepartementet til å gjennomføre et prosjekt, i første omgang for ett år. Mandatet er å koordinere sikre oppholdssteder med tilgang til nødvendig bistand og informasjon til kvinner over 18 år utnyttet i prostitusjon i menneskehandel i henhold til Europarådskonvensjonens artikkel 4, samt veilede og informere de ansatte på bostedene som daglig bistår de utsatte. ROSA er i 2015 fortsatt drevet som et prosjekt.

Norge lanserte i desember 2010 sin fjerde handlingsplan mot menneskehandel – Sammen mot menneskehandel. Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2011–2014)”. I tiltak 15 er ROSA-prosjektet gitt tillit til å fortsette å bistå ofre for menneskehandel ut 2014. Regjeringen skulle i 2015 utarbeide en ny handlingsplan mot menneskehandel, men den nye handlingsplanen er forsinket, ROSA ble evaluert i 2008 og rapporten konkluderte med at ROSA prosjektet var vellykket og at arbeidet burde videreføres. ROSA håper at vi fortsatt blir gitt tillitt til å fortsette å bistå ofre for menneskehandel.

Palermoprotokollen er en tilleggsprotokoll om menneskehandel i FNs konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet. Den ble vedtatt i desember 2000 og trådte i kraft i 2003. Norge ratifiserte konvensjonen samme år. Formålet med Palermoprotokollen er å forebygge og bekjempe menneskehandel, spesielt handel med kvinner og barn, samt beskytte ofrene med full respekt for deres menneskelige rettigheter. Protokollen etablerer et juridisk samarbeid over landegrensar og møter den globale menneskehandelen med en global reaksjon.

I februar 2008 ratifiserte Norge Europarådskonvensjonen mot menneskehandel av 3.mai 2005, hvor formålet var å sikre iverksettelsen av flere konkrete tiltak mot menneskehandel. Den 1.mai samme år trådte konvensjonen i kraft. I Europarådskonvensjonen signerer medlemsstater også under på at de vil underlegge seg frivillig kontroll av et uavhengig overvåkingsorgan, kalt ”GRETA”. GRETA skal påse at statene oppfyller sine forpliktelser i henhold til konvensjonen. Deres rapport og kommentarer ble lagt frem våren 2013. ROSA er enig i rapportens konklusjoner om at straffene må økes og at politiet må bli bedre på å identifisere ofre for menneskehandel, i tillegg til at ofrene ikke skal bli straffeforfulgt.

I januar 2010 trådte lov om kommunale krisesentertilbud i kraft. Krisesenterloven fastslår at kommunene skal sørge for et krisesentertilbud til personer utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner. I lovens forarbeider presiseres det at krisesentertilbudet skal inkludere ofre for menneskehandel og et eget tilbud til utsatte menn.

ROSA har blitt berørt av denne loven ved at vi tilbyr personer utsatt for menneskehandel et trygt sted å bo på et av landets krisesentre. Lovendringen endret finansieringsordningen for krisesentrene, og gjorde kommunene 100 % ansvarlige for å finansiere et krisesentertilbud til sine innbyggere. En konsekvens av loven er at flere krisesentre har fått pålegg fra sine kommuner om å kutte i sine budsjetter, og flere sentre har forsøkt å etterkomme kravene ved å nedbemanne og forsøke å korte ned botiden for utsatte kvinner og deres barn. Dette påvirker også krisesentrenes arbeid med å bistå ofre for menneskehandel, da kvinner som bor i regi av ROSA har behov for tett og omfattende oppfølging. Langsomme prosesser hos politi og utlendingsforvaltning gjør at botiden på et krisesenter for kvinnene blir lang, for noen opptil flere år.

Loven om et krisesentertilbud er kjønnsnøytral, og dette innebærer at kommunene skal ha et tilbud til menn utsatt for vold i nære relasjoner og ofre for menneskehandel. Gjennom 2015 har ROSA erfart at det å tilby menn utsatt for menneskehandel et egnet sted å bo og daglig oppfølging, er en utfordring. Vi kan tilby menn utsatt for menneskehandel og seksuell vold et egnet botilbud på et krisesenter. ROSA mottar henvendelser om og fra menn utnyttet i tvangsarbeid eller tvangstjenester, men denne gruppen kan vi ikke bistå. Denne gruppen har samme rettigheter som alle identifiserte ofre for menneskehandel, men ROSA erfarer at det ikke finnes et annet kompetent, trygt og døgnåpent botilbud vi kan henvise dem til.

Interessen for og kunnskapen om ROSA-prosjektet og temaet menneskehandel har økt jevnt siden oppstart. I 2015 erfarer ROSA en jevn pågang av forespørsler om foredrag hvor vi gir informasjon og deler erfaringer fra prosjektet. Henvendelsene kommer fra statlige og kommunale institusjoner og myndigheter, frivillige organisasjoner, høyskoler og universiteter, både nasjonalt og internasjonalt.

SAMMENDRAG

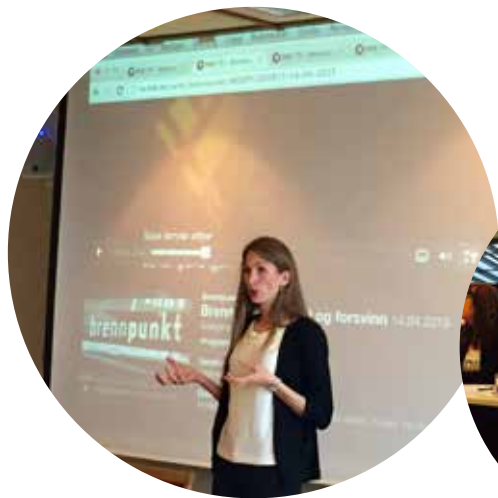

- I 2015 mottok ROSA 125 førstegangshenvendelser om og fra mulige ofre for menneskehandel
- Av disse 125 henvendelsene til ROSA var fire henvendelser om menn
- Av de 125 henvendelsene var det 38 kvinner som tok imot bistand fra ROSA
- Fem kvinner oppgir ved henvendelse at de er gravide
- Syv kvinner har med ett eller flere mindreårige barn ved henvendelse
- I 2015 var det totalt ni barn i følge med mor ved henvendelse
- Fem kvinner oppgir at de har barn i hjemlandet
- Nasjonalitetene til personene som henvendte seg i 2015 viser at kvinner fra Nigeria utgjør den største gruppen
- Alder på personene som tok imot hjelp fra ROSA varierer fra 17- 48 år. Den største gruppen utgjør 25-28 år.
- 16 kvinner i ROSA har anmeldt forholdet til politiet i 2015
- Ulik oppholdsstatus gir fortsatt noen variasjoner i tilgang til helsehjelp, livsopphold og sosiale aktiviteter for kvinner i ROSA.
- ROSA dekker utgifter til ulike sosiale tiltak for kvinner som i henhold til oppholdsstatus ikke har rett på det, spesielt populært er trening og norskundervisning.
- ROSA synes det er spesielt viktig å dekke kursutgifter til kvinner som ikke kan lese eller skrive, som ønsker skolegang
- Alle kvinner som bor på Østlandet i regi av ROSA, får tilbud om negledesign-utdannelse i Adora-prosjektet
- Kvinner ROSA kommer i kontakt med har ofte reist via flere europeiske land, og en del av disse omfattes av regelverket i Dublin- II forordningen, noe som skaper utfordringer i det å bistå kvinnene og deres barn
- Kvinner som innvilges opphold i Norge, opplevde i 2015 ulike utfordringer med å oppfylle kravet om å skaffe seg gyldige identitetsdokumenter, noe som igjen får konsekvenser for prosessen med bosetting og livet videre i landet
- I 2015 ble en menneskehandelssak (utnyttelse i prostitusjon) ført for domstolene i Oslo

NETTVERKSARBEID OG INFORMASJON

ROSAs seminar på Holmen Fjord Hotell 2015

ROSA-SEMINARER

ROSA skal i henhold til gitt mandat arrangere seminarer for ansatte på krisesentrene og våre samarbeidspartnere to ganger i året, for å gi økt kunnskap om temaet menneskehandel og utveksle informasjon. I 2015 arrangerte ROSA to seminarer på Holmen Fjordhotell.

Vi mottar gode tilbakemeldinger fra de ansatte på krisesentrene og øvrige deltagere vedrørende våre seminarer. De forteller at de ulike foredragsholdere vi hvert år inviterer gir dem ny kunnskap, og at seminarene oppleves som høyst relevante for deres arbeid med å bistå kvinner i ROSA. ROSA kan også melde om økt interesse for å delta på seminaret fra våre ulike samarbeidspartnere. Det er spesielt nyttig at instanser som UDI deltar. De formidler til oss at den erfaringsbaserte kunnskapen de får på seminaret om menneskehandel er høyst relevant i deres arbeid.

På programmet i 2015 hadde vi mange kunnskapsrike foredragsholdere. Våren 2015 deltok blant annet Geir Skogseth fra Landinfo som oppdaterte oss på situasjonen i Nigeria. Vi fikk også innblikk i erfaringer Magne Stenkløv fra Østfold politidistrikt har gjort seg gjennom sitt arbeid i Frontex – Grensepasseringer i Europa- med å avdekke menneskehandel. Vi inviterte også Mari Allgot Lie i Brennpunkt og leder på Salten krisesenter Wanja Sæther til å komme og fortelle om den sterke dokumentaren «Fortell og Forsvinn». Andreas Røyneberg, fra «Sex og samfunn» hadde innlegg om «sexkjøperne» og Kristin Strøm og Abresha Dula fra IOM bidro med spennende innlegg fra sitt fagfelt.

På høstseminaret hadde vi Synne Koht Esnali fra UDI som fortalte om refleksjonsordningen. Vi fikk også Adora-prosjektets historie gjennom åtte år formidlet av Tone-Lise Forbergskog, Leder av Tone-Lise Akademiet. ROSA hadde også invitert leder av Pro Sentret Bjørg Norli og sosialkonsulent An Van Steenvort til å snakke om hvordan vi kan forbygge utbrenthet i arbeidet med kvinner i prostitusjon. Advokatfirmaet Salomon og Johansen ved advokat Maria Støen Thoresen informerte om domfellelsene i «Bulgariasaken». Vi inviterte også inn forskerne May- Len Skilbrei og Erland Paasche som fortalte om ordninger for assistert retur for antatte ofre, med retur til Nigeria. IOM ved Kristin Strøm og Bergen krisesenter ved Jeyla Rustamova og Lene Eriksen. ROSA ønsker å takke alle innleiderne som har stilt opp for oss i året som har gått.

INFORMASJONSARBEID

Vi får stadig henvendelser fra ulike organisasjoner og etater fra både inn- og utland med forespørsel om å dele erfaringer og kunnskap fra ROSA sitt arbeid. Det var i 2015 en stor geografisk spredning når det gjelder våre foredrag for offentlige myndigheter og frivillige organisasjoner/foreninger nasjonalt og internasjonalt. ROSA forsøker å imøtekomme alle henvendelser vi får. Fra høsten 2015 fikk ROSA midler til å opprette en midlertidig stilling til, og på bakgrunn av det ønsker vi å kunne gjøre mer informasjonsarbeid i 2016.

NASJONAL DELTAKELSE

Nasjonalt har ROSA i 2015 blitt invitert til å delta og fortelle om vårt arbeid hos politiet, i lokale offentlige og private samarbeidsforum og på krisesentrene. I tillegg har ROSA fått flere besøk fra inn- og utland, både fra statsinstitusjoner og frivillige organisasjoner som jobber på feltet. Nedenfor følger en kortfattet oversikt over vår aktivitet i 2015.

Besøk på Verdal Krisesenter

Besøk på Trondheim Krisesenter

FOREDRAG NASJONALT

- Undervisning på Politihøgskolen sin fagdag om menneskehandel i Kongsvinger
- Innlegg om ROSA på UDIs menneskehandelsdag for asylavdelingen
- Generell informasjon om ROSA på fagdag på Haslemoen mottak
- Undervisning på Politihøgskolen i Oslo/ videreutdanningen om vold i nære relasjoner
- Høring i Justiskomiteen, der ROSA fikk lagt fram sine standpunkter til høringsforslaget
- ROSA ble for sjuende gang invitert til å holde en forelesning i forbindelse med Journalisthøgskolen i Oslos fagdag. Temaet var kriminaljournalistikk og menneskehandel i media.

MØTEAKTIVITET NASJONALT

Det blir ofte mye møtevirksomhet i løpet av ett år, og ROSA har vært aktive også i 2015. Nedenfor følger en oversikt over hvem vi har hatt regelmessige møter med i 2015, som har betydning for vårt arbeid:

- ROSA hadde møter med representanter fra den amerikanske ambassaden i Oslo om rapporten «Trafficking in Persons» for 2015
- ROSA var invitert på informasjonsmøte av Røde Kors- «Rett til å bli Sett»
- Assisterende direktør med følge fra UDI besøkte ROSA
- Møte med KOM
- Møte med Flyktningestiftelsen som starter nytt tilbud på bakgrunn av papirløse- kampanjen
- Diverse møter med leder på Oslo Krisesenter
- Møte med Norsk Folkehjelp- «Kvinner Kan»
- Møte i Helsedirektoratet der temaet var seksuell helse
- Nettverket Asil.Cat fra Spania besøkte på kontoret for å få informasjon om ROSA
- ROSA hadde møte med stortingsrepresentant fra KRF og rådgivere om ROSAs arbeid
- Møte med Justisdepartementet og KOM vedrørende tilskuddsordningen Justis-og beredskapsdepartementet hadde lyst ut på 10 millioner kroner
- Flere samarbeidsmøter med IOM Norge
- Møte i Likestillingsnemda vedrørende sak som omhandlet et hotells diskriminering av kvinne i prostitusjon
- Møte på Pro-Sentret der temaet var erfaringsutveksling mellom prostitusjonstiltakene
- Møte med Interdepartemental gruppe om ny handlingsplan
- ROSA hadde samarbeidsmøte med Oslo krisesenters dagsenter og mottak
- ROSA er medlem av inntaksgruppen til Lauras Hus, hvor det diskuteres hvem som skal flytte inn og annen relevant informasjon. I 2015 har det vært mange møter og telefoner grunnet stor aktivitet
- ROSA har månedlige samarbeidsmøter med ADORA-prosjektet, hvor vi får løpende oppdateringer og informasjon om kvinnes deltagelse fra prosjektleder.
- ROSA har faste samarbeidsmøter med Oslo Krisesenter, dette fordi de bistår ROSA tettere enn andre sentre ved at de har ansvaret for den døgnåpne ROSA-telefonen på kvelder, i helger og på helligdager
- Diverse møter med Nadheim

- Advokat Verna Rege Nilsen og advokat Anette Tendenes på besøk hos ROSA
- Hope for Justice på besøk for å høre mer om ROSA
- Bliss without Risk. Delegasjon fra Tjekkia på midler fra Norwegian grants organisert av Pro Sentret på besøk hos ROSA
- Besøk av ulike krisesentre
- Organization for Aid to Refugees i regi av advokatfirmaet Andersen & Bache-Wiig på besøk hos ROSA
- Ulike møter med leder for Pro Sentret Bjørg Norli
- Besøk fra Røde Kors «Rett til å bli sett»

INTERNASJONAL DELTAGELSE

ROSA ser at kontakt med hjelpeorganisasjoner i andre land er viktig for å utveksle kunnskap, informasjon, erfaringer og å bistå hverandre på tvers av grensene om nødvendig. Det globale aspektet ved denne formen for kriminalitet nødvendiggjør at man kjenner til hverandre og vet hvem man skal kontakte ved behov. Dette kan være aktuelt i saker hvor kvinner returneres til hjemlandet eller første land hvor de skal søke asyl. For å kunne gi god nok informasjon til kvinnene, er det viktig at vi har relevant kunnskap om hvilke tiltak som finnes i de respektive land. Det er også viktig å delta i internasjonalt samarbeid som forsøker å bygge strukturer, rutiner og fremme rettigheter for ofre for menneskehandel uavhengig av deres nasjonalitet.

Den Nigerianske Ambassaden i Stockholm

Konferanse i Sveits

INTERNASJONALE INNLEGG

- Innlegg om ROSA i arbeidsgruppe på ASEM sin menneskehandelskonferanse i Sveits

INTERNASJONALE MØTER

- ROSA besøkte den Nigerianske ambassaden i Stockholm
- ROSA besøkte Mikamottagningen, som bistår personer som er i prostitusjon eller skader seg med sex i Stockholm
- ROSA ble invitert på konferansen «Human Rights and Trafficking in persons» i Sveits arrangert av ASEM i samarbeid med Swiss Federal Department of Foreign Affairs

ØVRIGE MØTER- FORSKERE OG STUDENTER

- Forsker May-Len Skillbrei intervjuet ROSA i forbindelse med assistert retur til Nigeria
- Møte med JURK
- Advokatstudenter fra Treider ønsket informasjon om ROSA
- Filmhøgskolen på Lillehammer på møte for å få veiledning om menneskehandel til filmprosjekt
- Bistå i møter med NAV, prostitusjonsgruppene, utlendingsmyndigheter, bosettingsmyndigheter og andre offentlige kontorer og private organisasjoner.
- Identifiseringssamtaler med kvinner og advokat
- Deltagelse som støtteperson ved rettslige avhør
- Støtteperson ved politiavhør
- Støtteperson i møte om retur hos IOM
- Fagvitne i menneskehandelssaker i Oslo og Bergen
- ROSA var på mottakelsen ved den Amerikanske ambassadørboligen på den amerikanske nasjonaldagen
- Besøk av sosionomstudenter ved Høgskolen i Oslo

SEMINARER OG ANNET

- Krisesentersekretariatet og ROSA flyttet til nye kontorer og inviterte til en sammenkomst for våre samarbeidspartnere
- ROSA deltok på fagdag på Lauras Hus
- Nordisk Konferanse i Stockholm der temaet var «seksuell trakassering i det offentlige rom»
- ROSA skrev innspill til ny handlingsplan

Innflytting i Karl Johansgate 16b

ROSA PÅ BESØK I NORGE

Menneskehandelsgruppen i Stavanger

ROSA ser at det er et stort behov for å kunne reise rundt i Norge for å besøke de ulike krisesentrene som bistår ofre for menneskehandel. Vi opplever at kompetansen i hjelpeapparatet om menneskehandel er ulik i store deler av landet, og at det derfor er svært nyttig med besøk fra ROSA som kan fortelle om arbeidet vi gjør og ofrenes rettigheter. ROSA har dessverre ikke midler til å gjøre dette i like stor grad som vi ønsker, men håper at vi kan få gjort mer av dette i framtiden.

ROSA HAR BESØKT

- Stavanger Krisesenter
- Trondheim krisesenter
- Verdal krisesenter
- Sarpsborg Krisesenter
- Betzy Krisesenter i Drammen
- Advokat Verna Rege Nilsen i Stavanger
- Albertine i Stavanger
- Politiets menneskehandelsgruppe i Stavanger
- Politiets menneskehandelsgruppe i Trondheim

ROSA I MEDIA OG PÅ NETT

Retriever Analyse er et medieovervåkingsprogram som Krisesentersekretariatet abonnerer på.

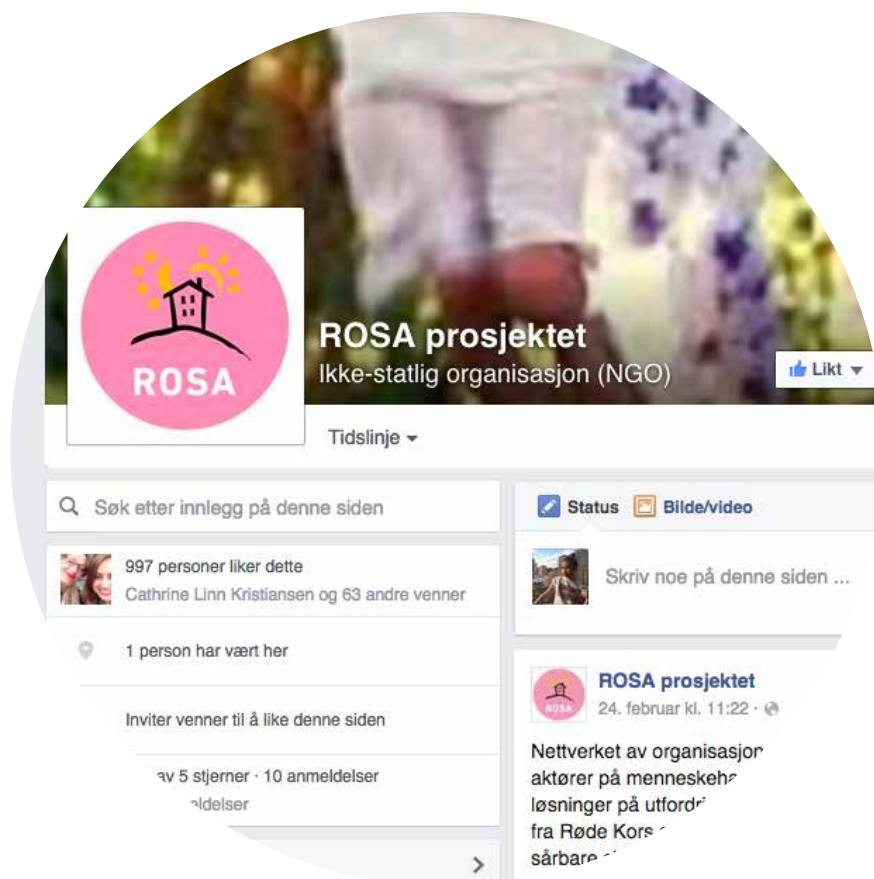
I 2015 er det 47 treff i media på søkeordene ROSA-prosjektet, 17 treff på media i papirutgave og 30 web-treff. Det er 31 treff på Mildrid Mikkelsen, daglig leder av ROSA, tre treff på Informasjonsansvarlig Leila Langdalen Sbai og to treff på informasjonsrådgiver Kristin Berntsen. Statistikken for ROSA sine hjemmesider for 2015 viser at i løpet av året har 28283 besøkende har vært innom 244719 sider på nettstedet www.rosa-help.no. Flere av de besøkende er registrert fra andre land enn Norge.

ROSA har mye kontakt med media hvert år, og som oftest er det mediene som henvender seg for å få en uttalelse, enten fra ROSA eller fra kvinner vi bistår. I 2015 har ROSA blitt intervjuet i flere aviser som VG, Dagen, Budstikka, Adresseavisen, Avisa Nordland og Vårt Land. ROSA var med i NRK-dokumentaren «Fortell og Forsvinn» og skrev et innlegg i NRKs spalte «ytring». I den forbindelse fikk vi flere oppslag i media, deriblant NRK dagsnytt.

FØLGENDE TEMAER HAR BLITT BELYST:

- Vanskelig å etterforske «bakmenn»
- Kan ikke fortsette å svikte ofrene
- Justisdepartementet vil styrke etterforskning av ofre for menneskehandel
  - Første norske menneskehandelssak klages inn for Strasbourg
  - Ingen bakmenn dømt i 2013
  - Ofre for menneskehandel tvinges tilbake i prostitusjon
    - «Jeg var tvangsprostituert i ni år»
- ROSA har kommet med innspill til hvordan man kan kjenne igjen tegn på psykisk vold i relasjon til partner. Noe også personer i ROSA blir utsatt for.
- 10 millioner kroner til frivillige organisasjoner som vil bekjempe slaveri
  - Slik vil politikerne gjøre Norge Slavefritt

ROSA OG FACEBOOK

ROSA fikk i 2013 tilbakemeldinger fra landets krisesentre om at de ønsker mer oppdatert informasjon om ROSAs aktiviteter. I den forbindelse fant ROSA ut at vi ville opprette en Facebook-side i 2014. ROSA har fått mange gode tilbakemeldinger på dette og er svært fornøyd med at vi ved utgangen av 2015 fått 957 følgere. Vi tror at dette er en god måte å nå ut til et større publikum på, og at informasjonsarbeidet ROSA således blir mer tilgjengelig for våre samarbeidspartnere og andre interesserte.

SAMARBEID MED ANDRE INSTANSER

Fra Nordisk Kvinnekonferanse 2015

ROSA OG KRISESENTRENE

I 2015 kan ROSA rapportere om daglig god og tett dialog på telefon og mail med cirka 30 ansatte på 22 krisesentre, som bistår kvinner som er ofre for menneskehandel. Dialogen omhandler ofte spørsmål om økonomiske og helse relaterte rettigheter kvinnene har eller ikke har i forhold til regelverk i NAV og UDI. Andre ting er de ansattes behov for råd og veiledning i forbindelse med oppfølging av beboere. I henhold til ROSA sitt mandat har ROSA ansvar for å tilby ansatte på krisesentrene som bistår ROSA, kompetanseheving gjennom rådgivning, informasjon, seminarer og kurs om menneskehandel. Det har vært økt deltagelse fra de ulike krisesentrene og andre samarbeidspartnere i 2015.

Krisesentrene erfarer at det er krever mye ressurser å følge opp kvinner som er ofre for menneskehandel i det daglige. Dette gjelder helse, rettigheter, kunnskap om utlendingsfeltet og rettsapparatet. ROSA får ofte bekymrede tilbakemeldinger fra sentrene om utfordringer som følger av manglende ressurser for denne gruppen. ROSA vil fremheve at selv med knappe ressurser så utfører ansatte på krisesentrene omfattende oppfølging av kvinnene. ROSA erfarer at den brede erfaringen og kunnskapen de ansatte innehar om vold og traumereaksjoner gjennom mer enn 30 års arbeid, er høyst relevant i arbeidet med å bistå kvinner utsatt for seksuelle overgrep i menneskehandelen. Tilbakemeldinger vi får fra kvinnene som har bodd på de ulike krisesentrene er i hovedsak positive. For mange kvinner blir relasjonen til kontaktpersonen på krisesenteret viktig. Flere får oppfølging også etter at de er innvilget opphold i Norge og har flyttet ut i egen bolig. Kvinner som ikke får innvilget opphold, mister krisesenteret ofte kontakten med etter en tid.

ROSA, NADHEIM OG KIRKENS BYMISJON

ROSA har et godt og tett samarbeid med Kirkens Bymisjons oppsøkende prostitusjonsteam på gata og i leiligheter, så som Nadheim i Oslo, Prosjekt FRI i Bergen og Albertine i Stavanger. Den tilliten og kontakten de oppsøkende får etter mange års arbeid, er en viktig forutsetning for at kvinnene skal tørre å møte og eventuelt ta imot hjelp fra ROSA. Nadheim, Kirkens Bymisjons prostitusjonsenhet i Oslo, tilbyr utsatte kvinner individuell samtale og teknikker i å håndtere søvnproblemer og å forstå ulike former for angst. Tilbudet er ikke ment for personer som har store psykiatriske hjelpebehov.

ROSA OG PRO SENTRET

ROSA har et godt samarbeid med PRO Sentret, et kommunalt lavterskeltilbud til personer i prostitusjon i Oslo. PRO Sentret tilbyr gratis helseundersøkelse, mat og/eller samtale med sosionom. På samme måte som Nadheim, er den tilliten de ansatte på PRO Sentret får hos kvinnene viktig når de søker informasjon om hjelp fra ROSA.

ROSA OG ADVOKATENE

Alle som blir identifisert som mulige ofre for menneskehandel har rett til tre timers juridisk veiledning av en bistandsadvokat for å vurdere en mulig anmeldelse av sin menneskehandel-sak. Vi har siden prosjektets oppstart erfart at advokatene, ved bruk av tolk, ofte bruker mer enn de tilmålte tre timene i slike saker. Derfor har Justisdepartementet gitt Fylkesmannen myndighet til å godkjenne flere timer etter søknad fra advokat.

ROSA OG POLITIET

Fra fagdag på politihøgskolen i Kongsvinger

ROSA har et godt samarbeid med spesialenhetene i politiet og er glade for at politiet har fått tilført økte ressurser. Det kan imidlertid bli en utfordring for politiet å etterforske både utnyttelse i prostitusjon og tvangsarbeid innenfor gjeldende økonomiske rammer. Vi ser at politiets kunnskap om prostitusjonsmarkedet i Oslo har lidd under manglende tilstedeværelse fra prostitusjonsenheten, og det er derfor positivt at menneskehandelsgruppa ved Oslo politidistrikt på nytt har en operativ enhet som jobber opp mot prostitusjonsfeltet.

Den delen av politiet som i 2015 har arbeidet svært aktivt opp mot prostitusjonsfeltet er Politiets Utlendingsenhet. ROSA stiller seg tvilende til den praksis som har utviklet seg med at politiet oppsøker kvinner i gateprostitusjon, for deretter å utvise dem fra landet. Dette er et klart brudd på politiets plikt til å identifisere ofre for menneskehandel. I tillegg er det en direkte trening av politiets særskilte målsetting om økt straffeforfølgning av bakmannsapparat og organisert kriminalitet.

Det blir vanskelig og ressurskrevende for spesialenhetene å etterforske menneskehandel når vitner og fornærmede er sendt ut av landet. Politiet må derfor i større utstrekning enn i dag koordinere arbeidet til de ulike enhetene, slik at ofre for menneskehandel ikke blir sendt ut av landet før de har fått tilbud om bistand og beskyttelse og gitt mulighet til å anmelde.

ROSA OG KOM

Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel, KOM, er et tiltak i regjeringens handlingsplan som er lokalisert i Politidirektoratet. KOMs rolle er å koordinere de ulike etater i møte med alle former for menneskehandel og være en nasjonal rapportør på menneskehandel for Norge. Stortinget og Justiskomiteen har varslet en gjennomgang av KOMs mandat. ROSA ønsker velkommen en slik gjennomgang, da dagens ordning ikke er optimal.

ROSA OG IOM

ROSA har et godt samarbeid med International Organization for Migration, IOM Norge. I 2012 ble returprogrammet for ofre for menneskehandel endret og tilpasset en bredere gruppe sårbare migranter. Ofre for menneskehandel kan nå returnere med det som heter VG retur, «Return of Vulnerable Groups». I 2015 var det tre kvinner som ønsket å benytte seg av tilbudet med frivillig retur tilbake til hjemlandet Romania. Det er Justisdepartementet som har det overordnede ansvaret for IOMs retur- og reintegreringsprosjekt for ofre for menneskehandel.

I tråd med Handlingsplanene skal dette prosjektet etablere en mekanisme som skal sikre en verdig og trygg retur av ofre for menneskehandel, samt tilby reintegrering, rehabilitering og oppfølging i hjemlandet. ROSA erfarer også i 2015 at det å snakke med kvinnene om retur er en komplisert og tidkrevende prosess.

En retursamtale handler mye om tillit og god kunnskap om hva det innebærer å returnere og ta imot et tilbud om frivillig retur. Tilbakemeldingene ROSA får fra ansatte på krisesentrene, er at retursamtaler er vanskelige å gjennomføre alene. De mener derfor at IOM bør være de ansvarlige for å gi kvinnene mest mulig korrekt informasjon.

De praktiske forberedelsene rundt en retur med IOM må skje raskt, da det er viktig at de som ønsker retur unngår lang venting når de først har tatt valget om å returnere. All retur må være frivillig i henhold til IOM sine vilkår for å returnere, og da er det viktig at kvinnen ikke ombestemmer seg på grunn av lang saksbehandling. En utfordring for krisesentrene har vært at de som ønsker å returnere med IOM og ikke har lovlig opphold i Norge, har blitt akutt psykiske syke og ikke har noen sosiale rettigheter i Norge. ROSA har vært i kontakt med Justisdepartementet, som sier at det må søkes på refleksjon for disse. Det vil fortsatt være et «tomrom», for det vil ta noe tid før personen får søkt om refleksjon. Dette har medført at krisesenteret har vært nødt til å ha personer boende på krisesenteret som i utgangspunktet har vært for syke til å bo der.

ROSA OG ADORA

Krisesentersekretariatet har i samarbeid med TL-design søkt midler fra Justisdepartementet for et tiltak som skal hjelpe kvinner og menn ut av prostitusjon. Dette tilbudet, om utdanning i negledesign og make-up for kvinner utsatt for menneskehandel, har vært en stor suksess. Kvinnene forteller selv hvordan mestringsfølelsen styrkes gjennom det å kunne lære et håndverk og motta et diplom på gjennomført utdanning. Tanken er å gi kvinnene et håndverk de kan bruke ved en eventuell retur til hjemlandet. Utdanningen er tilpasset oppholdet i Norge gjennom inndelinger i moduler à seks måneder. ROSA har jevnlig samarbeidsmøter med leder av ADORA-prosjektet, og prosjektet rapporterer om sitt arbeid i en egen årsrapport.

ROSA OG UTLENDINGSDIREKTORATET (UDI)

ROSA fikk ved oppstart av prosjektet, av tidligere Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID), tillatelse til å administrere økonomi og rettigheter for kvinner i ROSA med asylsøkerstatus bosatt på krisesenter. Dette for at kvinnene skal få ivaretatt sine rettigheter som asylsøkere i UDI-systemet utenfor det ordinære mottaksapparatet.

God kontakt mellom UDI og ROSA er viktig for mer og bedre kunnskap om hverandres oppgaver og ansvarsområder. Dette gir oss bedre forutsetninger å diskutere kompliserte menneskehandelssaker og utfordringene i identifiseringsarbeidet.

ROSA OG UTLENDINGSNEMNDA (UNE)

UNE er siste klageinstans for søkere som har fått avslag av UDI på søknad om opphold i Norge. ROSA har mottatt henvendelser fra UNE vedrørende kvinner som har mottatt vår bistand. I de sakene hvor vi kan bistå med tilleggsinformasjon i kvinnens sak, gjør vi det etter samtykke fra kvinnene. ROSA opplever det som meget positivt at UNE innhenter slik tilleggsinformasjon om kvinner i ROSA, da de ofte har kompliserte historier.

ROSA OG SOROPTIMISTENE

Besøk på ROSA kontoret

Soroptimist International (SI) er en frivillig internasjonal organisasjon som består av yrkesaktive kvinner. ROSA har hatt et godt samarbeid med Nordstrand Soroptimistklubb i Oslo. Soroptimistene har også i 2015 bidratt med vesker vi gir til kvinner vi kommer i kontakt med. Innholdet i veskene er toalettartikler og undertøy. Denne gaven setter ROSA stor pris på å kunne gi til kvinner som befinner seg i en krisesituasjon.

Kvinnene ROSA kommer i kontakt med har ofte ikke med seg noe annet enn det de «står og går i». Kvinnene selv uttrykker at dette er noe de har stort behov for når de kommer til ROSA. ROSA takker for samarbeidet og engasjementet og håper samarbeidet vil fortsette i 2016.

KOMMENTERT STATISTIKK FOR 2015

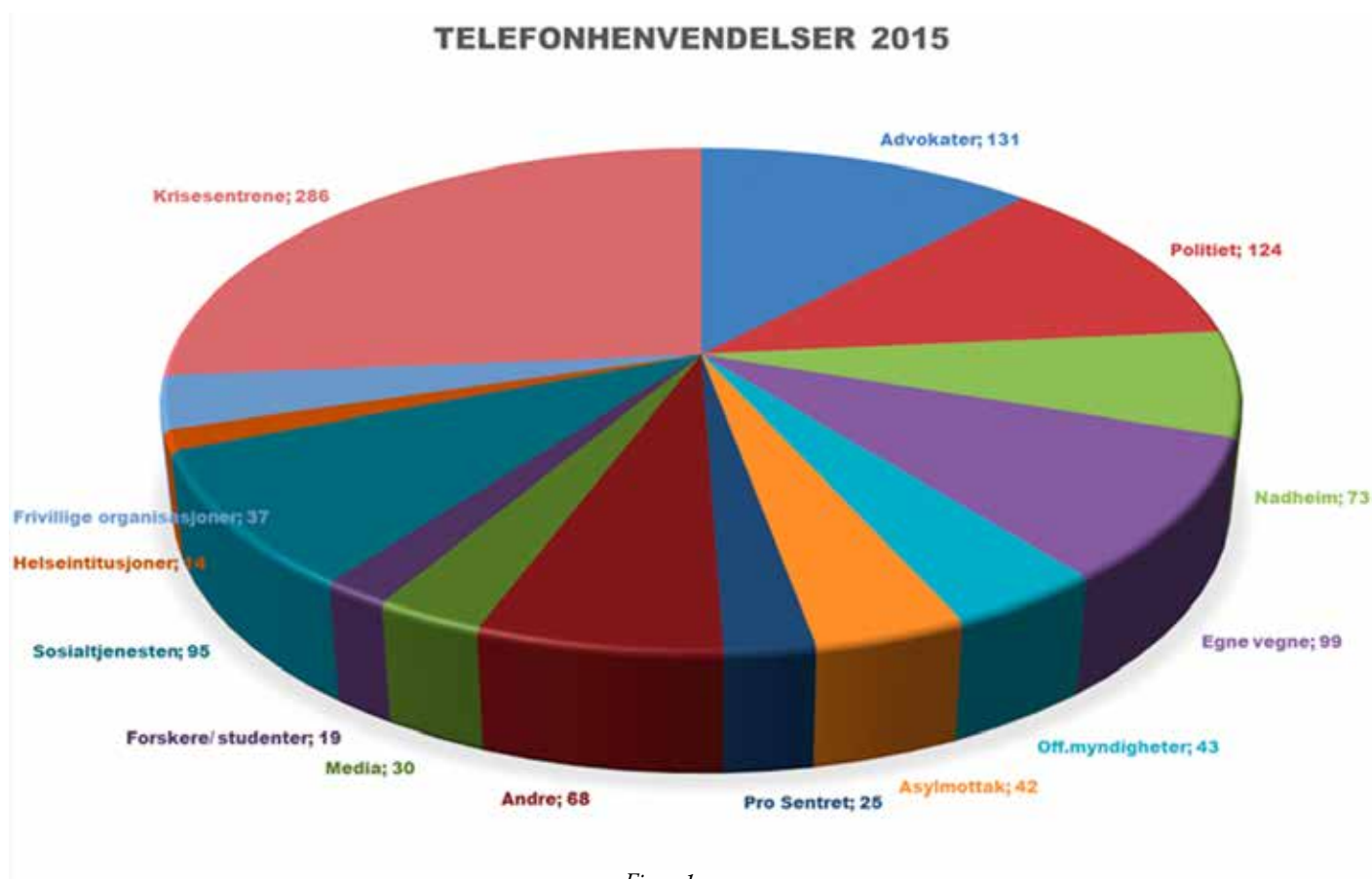
Vi gjør oppmerksom på at registrerte tall i vår statistikk gjelder kvinner og menn over 18 år. Kommer ROSA i kontakt med antatte mindreårige, kontakter vi Barnevernsvakten, som overtar ansvaret for den unge. I 2015 har vi mottatt tre henvendelser fra/om mindreårige.

I 2015 har ROSA fått førstegangshenvendelser fra/om både kvinner og menn identifisert som mulige ofre for menneskehandel. ROSA har i 2015 ikke bistått noen menn som har vært utnyttet i prostitusjon. Da prosjektet ikke disponerer egnede botilbud for menn antatt utnyttet i menneskehandel til tvangstjenester og tvangsarbeid, har de som henvendte seg blitt henvist videre til Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (KOM), for informasjon om bistand og beskyttelse og Røde Kors sitt prosjekt «Rett til å bli sett». Målgruppen til ROSA er ofre for menneskehandel utnyttet i prostitusjon og annen seksuell utnyttelse. ROSA bistår også personer utnyttet i andre former for menneskehandel når ROSA har kapasitet til dette. Hovedtyngden av de ROSA bistår er kvinner. I noen tilfeller hvor vi kun har bistått kvinner blir derfor betegnelsen «kvinner» brukt i denne rapporten.

TELEFONHENVENDELSER

ROSA har en døgnåpen telefon og nummeret er 22 33 11 60, og alle ukedager på dagtid betjenes nummeret av prosjektets ansatte. På kveldstid, nattestid og i helger og på helligdager er det Oslo krisesenter som betjener telefonen. Oslo krisesenter fører ikke statistikk på henvendelser fra ROSA eksplisitt, og tallene over totale henvendelser til ROSA vil derfor være mangelfulle. Omlegging til mobilt sentralbord har hatt innvirkning på registreringsrutiner, da vi også mottar ulike telefonhenvendelser utenfor kontoret. Til tross for noe underrapportering, gir statistikken likevel et realistisk bilde av telefonaktiviteten i ROSA.

ANTALL TELEFONHENVENDELSER I 2015

Figur 1

KOMMENTARER:

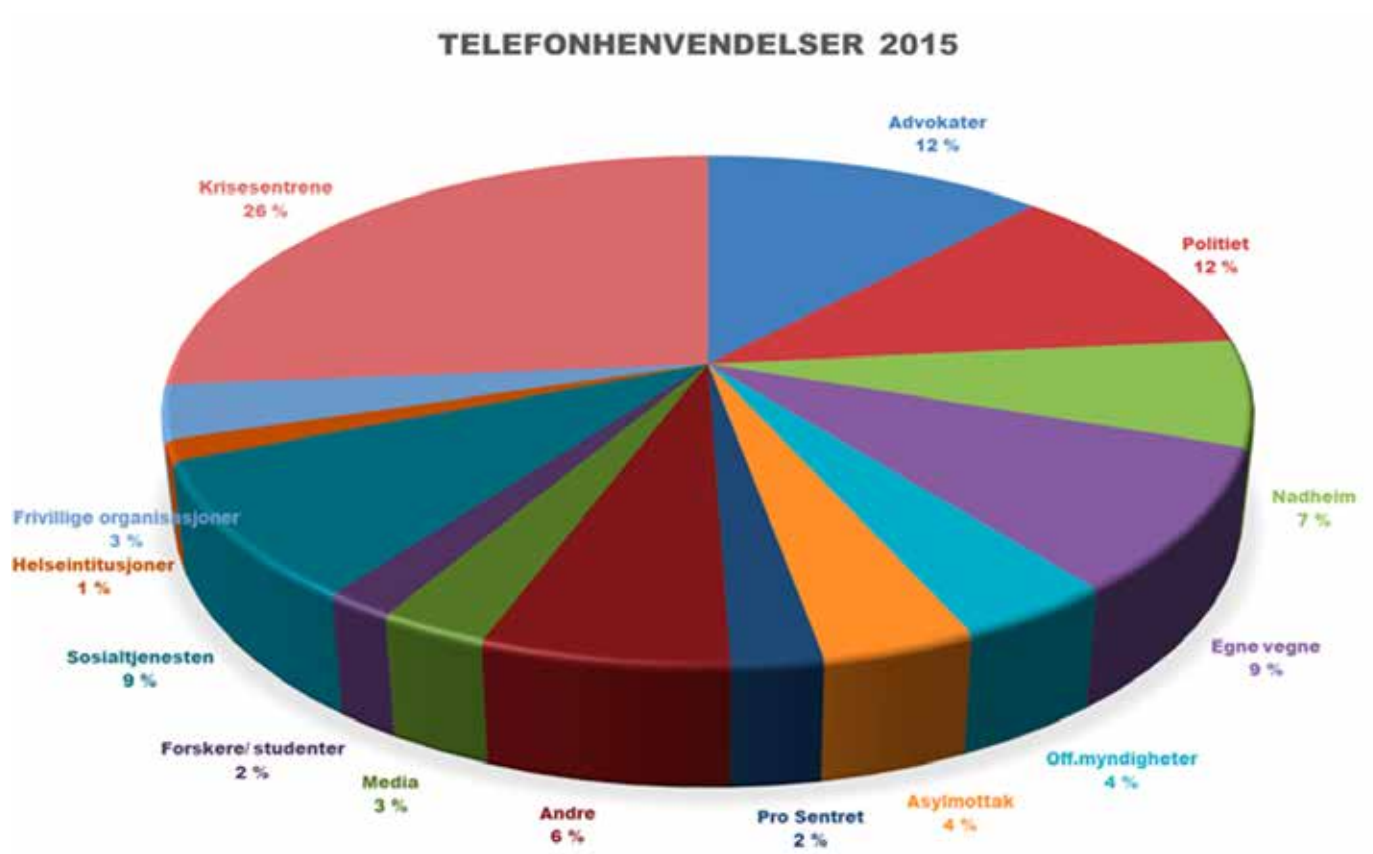
Henvendelsesstatistikken for 2015 viser en nedgang i antall henvendelser fra krisesentrene. Vi ser også en nedgang i antall henvendelser fra politiet og advokatene i forhold til fjoråret. Dette er ikke en markant nedgang og kan skyldes at vi har hatt færre deltagere inn i prosjektet. ROSA opplever fortsatt pågang når vi har saker som krever store oppfølgingsbehov.

Politiet og ROSA har i 2015 også hatt hyppig kontakt vedrørende visse saker politiet etterforsker. Vi ser en økning av antall telefonhenvendelser direkte fra den som har behov for hjelp. Dette kan skyldes at ROSA er blitt mer kjent som en organisasjon som bistår ofre for menneskehandel, og følgelig mottar flere henvendelser av saker som omhandler andre utnyttelsesformer enn prostitusjon. Vi fører ikke statistikk over henvendelser og kommunikasjon på epost.

Også i 2015 er de fleste henvendelsene fra de ansatte ved krisesentrene i forbindelse med oppfølging av en kvinne. Typiske spørsmål fra kvinnens kontaktperson på krisesenteret vil være spørsmål eller problemstillinger om økonomi, utlendingssaken, skole, politisaken og/eller helse- og sosialrettigheter.

ROSA benytter seg av krisesentre over hele landet, og dette innebærer at kvinnene vi bistår vil kunne komme i kontakt med det lokale NAV-kontorer, barneverntjenesten og ulike helsetilbud over hele landet. Personer utsatt for menneskehandel som mottar hjelp i Norge utgjør en liten gruppe, som har særskilte rettigheter i forhold til opphold, helse og livsopphold, og det er derfor ikke å forvente at mindre kommuner har bred kunnskap om denne gruppens rettigheter. Det å informere og samtale med ulike saksbehandlere i ulike kommunale instanser om konkrete enkeltsaker, gjør ROSA ofte.

TELEFONHENVENDELSER I 2015 I PROSENT

Figur 2

KOMMENTARER:

I forrige figur viste vi hvem som henvendte seg til ROSA, og i denne figuren kan man se antall henvendelser prosent.

FØRSTEGANGSHENVENDELSER

De som henvender seg til ROSA kan være anonyme, men vi får som regel vite fornavn og nasjonalitet. Vi spør ikke etter mer personalia, men fokuserer på å kartlegge problemet og gi informasjon om hjelpemuligheter. Dette betyr at vi kun registrerer nasjonalitet og kjønn på førstegangshenvendelser. Vi kan ikke utelukke at antallet registrerte førstegangshenvendelser er høyere enn det faktiske antall personer det meldes bekymring om.

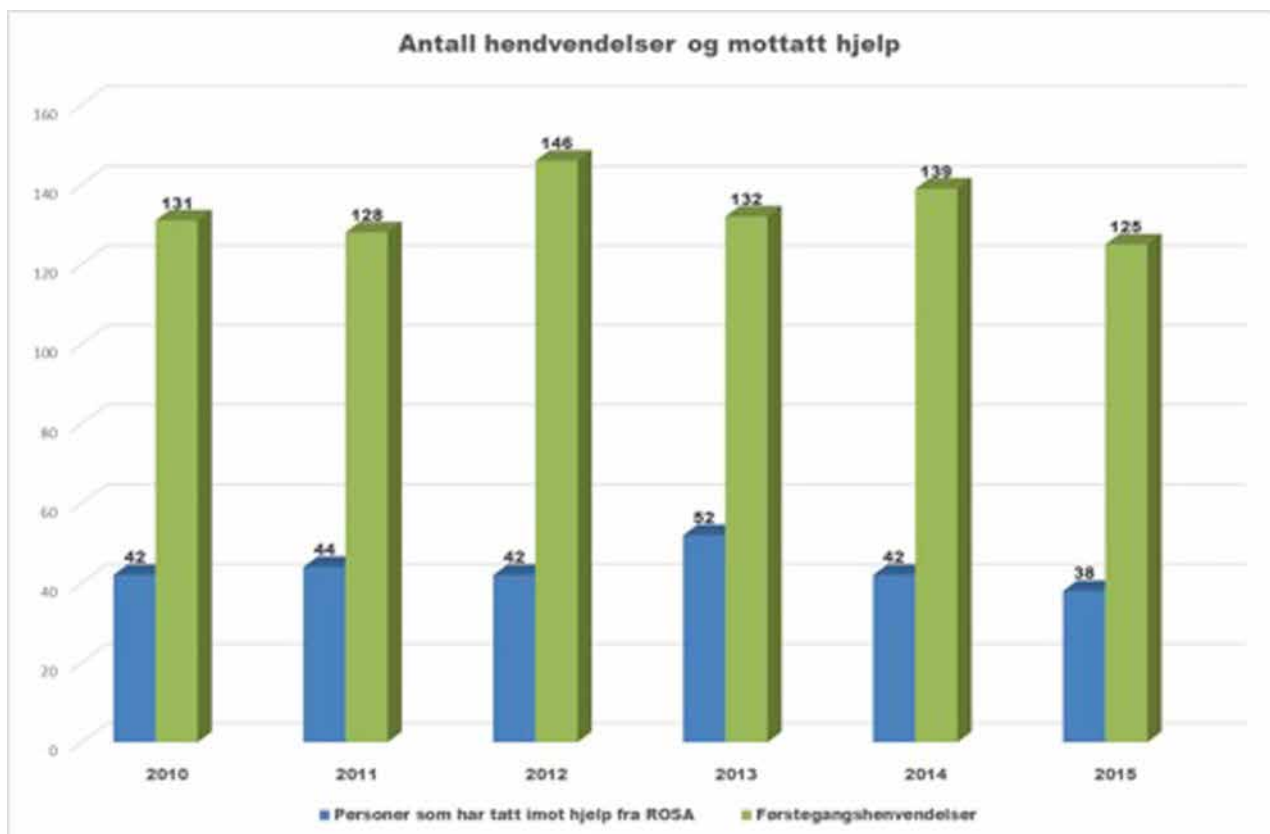
I 2015 viser tallene at vi har mottatt 125 førstegangshenvendelser fra/om personer som var mulige ofre for menneskehandel utnyttet i prostitusjon - en nedgang fra 2014. Vi har mottatt fire førstegangshenvendelser fra/om menn, identifisert som mulige ofre utnyttet til tvangstjenester og tvangsarbeid. ROSA registrerer også antall barn som kommer i følge med mor ved førstegangs henvendelse. I 2015 registrerte vi tre flere mindreårige barn enn i året før.

Vi tror det er store mørketall når det gjelder antall mulige ofre for menneskehandel og at dette kan ha sammenheng med i hvilken grad ulike instanser prioriterer kunnskap og ressurser som behøves for å identifisere mulige ofre.

Kategorien ”Andre” er saker som berører annen type voldsproblematikk, spørsmål om opphold som ikke har med menneskehandel å gjøre, og eventuelt andre spørsmål fra personer i en vanskelig livssituasjon.

FORHOLDET MELLOM ANTALL HENVENDELSER OG ANTALLET SOM MOTTOK TILBUD OM TRYGT BOSTED

Figur 3

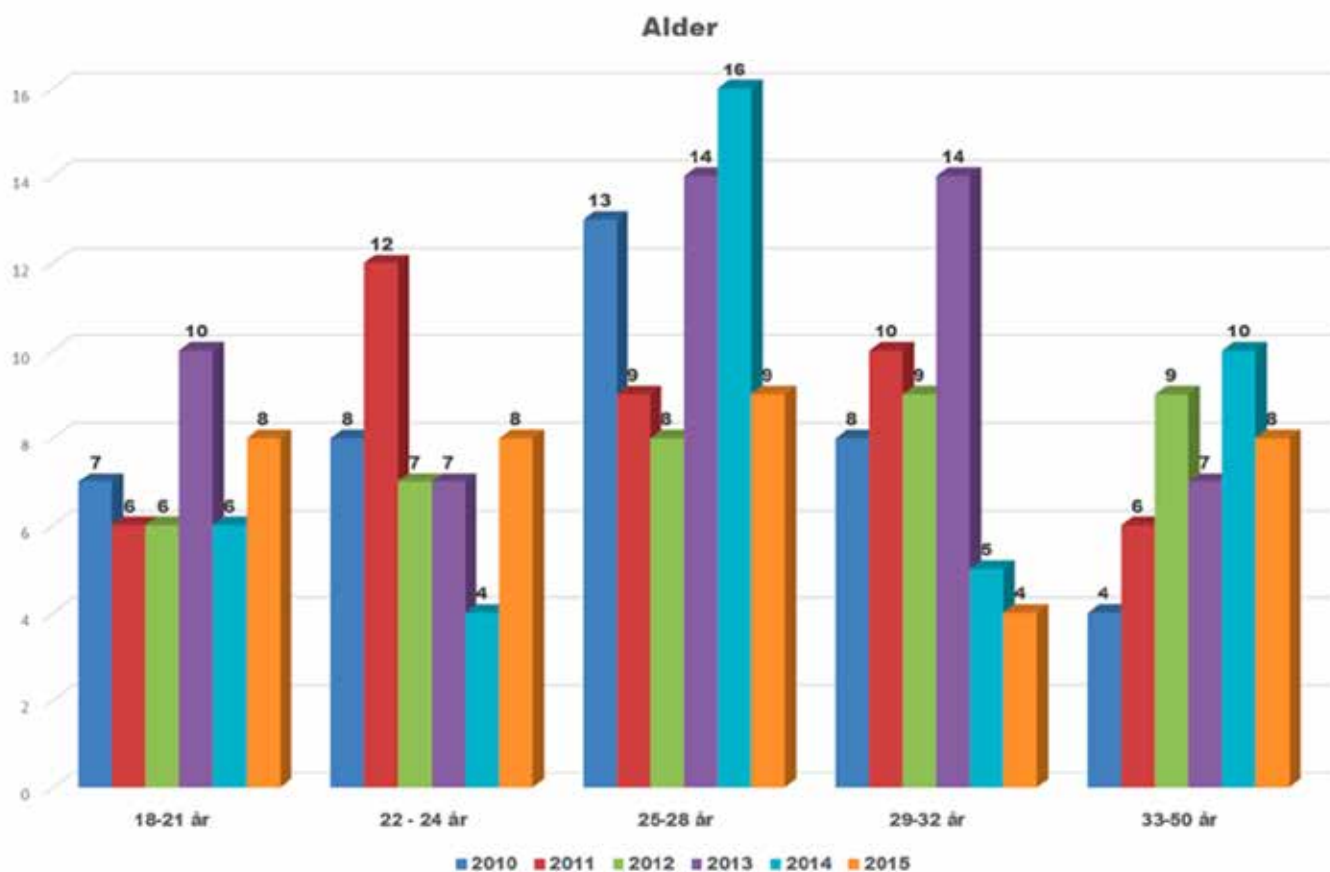
KOMMENTARER:

Hvis vi sammenligner antall kvinner som har tatt imot bistand av ROSA i løpet av perioden 2010-2015 ser vi at det i 2015 har vært en nedgang sammenlignet med de andre årene. Tallene for de andre årene har vært stabile med unntak av 2013, hvor vi hadde en økning. I 2015 opplevde vi en nedgang fra 2014 på 9,5 % av kvinner som har tatt imot hjelp i ROSA. Vi erfarer også en nedgang på 10,07 % i antall førstegangshenvendelser. Noe av nedgangen vi ser mener vi kan skyldes at Politiets Utlendingsenhet har uttransportert mange personer utnyttet i menneskehandel i 2015.

Det er viktig å gjøre oppmerksom på at tallene for førstegangshenvendelser er usikre, grunnet anonymiteten til den som registreres som mulig offer for menneskehandel. Antallet registrerte personer som tar imot hjelp, er derimot er sikre, da de registreres med personalia og DUF -nummer.¹

¹ Et DUF-nummer er et registreringsnummer utenlandske personer i Norge blir tildelt i Datasystemet for utlendinger og flyktninger (DUF). Det erstatter ikke et personnummer

ALDER PÅ PERSONER SOM TOK IMOT BISTAND

Figur 4

KOMMENTARER:

Figur 4 gir en oversikt over alderssammensetningen av de personer ROSA bisto i perioden 2011 -2015. Figuren må ses i sammenheng med figur 3 som gir en oversikt over antall personer bistått av ROSA for hvert år i perioden. For året 2015 ser vi en økning i aldersgruppen 18-21 år sammenlignet med tidligere år. I gruppen 22-24 år ser vi også en økning, mens det er en nedgang i aldersgruppen 25-28 år. Majoriteten Rosa har bistått i 2015 er mellom 25-28 år.

I 2015 var den yngste 17 år og den eldste 48 år. ROSA har bistått en mindreårig på krisesenteret før barnevernstjenesten tok over saken. Vi fører ikke statistikk for personer under 18 år. Det er derfor kun 37 stykker som er tatt med i aldersstatistikken for 2015. Når det gjelder alder, er dette tall som er forbundet med en viss usikkerhet, da mange av kvinnene har falske eller ingen papirer. I de situasjonene hvor kvinnene oppgir å være under 18 år eller ROSA har mistanke om at kvinnen er mindreårig til tross for identitetsdokumenter, kontakter vi barnevernsvakten. Ukjent alder skyldes at kvinnen ikke ønsker å oppgi alder, eller at hun ikke vet hvor gammel hun selv er.

MULIGE ÅRSAKER TIL AT KVINNER IKKE TAR IMOT HJELP

I 2015 har Politiets Utlendingsenhet uttransportert mange ofre for menneskehandel uten lovlig opphold i Norge. ROSA er bekymret for at personer unyttet i menneskehandel blir sendt ut av Norge før de får tilbud om bistand, beskyttelse og gitt mulighet til å anmelde bakmenn.

I Oslo har flere kvinner fra Nigeria valgt å takke nei til ROSAs tilbud enn tidligere, da de heller kan velge om de vil ha et botilbud gjennom NAV Grünerløkka. Se side 41

Flere kvinner gir uttrykk for at de ikke synes det gir dem noen mening å motta hjelp fra hjelpeorganisasjoner, da de ikke ser at dette kan hjelpe på lang sikt. Hovedtyngden av kvinner vi hjelper er fortsatt fra Nigeria, og det er vel kjent at et flertall av nigerianere ikke får innvilget opphold i Norge. Det vil også være naturlig at det er svingninger fra år til år, og også politiets innsats på området vil ha en direkte innvirkning. De fleste kvinnene frykter trusler og represalier om de ikke betaler sin gjeld til bakmennene. Den økonomiske støtten man mottar når man tar imot hjelp, gjør det ikke mulig å sende penger og nedbetale gjeld. De fleste kvinnene spør om vi kan hjelpe dem med å skaffe en jobb, slik at de kan tjene penger og betale tilbake gjeld på den måten. ROSA kan imidlertid ikke tilby kvinnene arbeid.

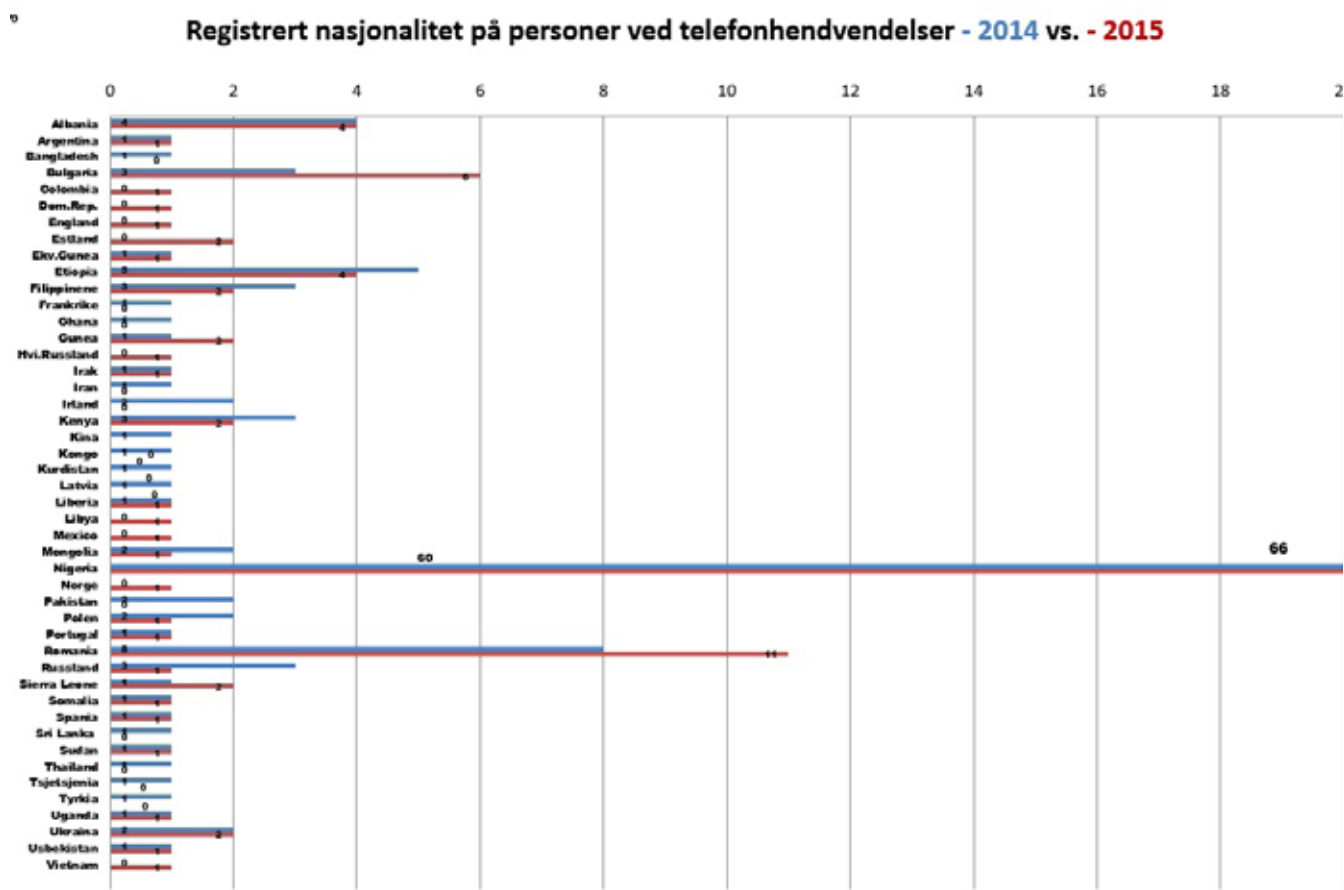
Mange er også usikre og engstelige for å søke om refleksjonsperiode, og spør ofte hva som skjer etter de seks månedene dette oppholdet varer. Vi informerer da om mulighetene til å anmelde bakmenn og bidra i etterforskning sammen med politiet. Mange er redde og ser ikke anmeldelse som et alternativ. De frykter trusler mot seg og familien i hjemlandet, særlig kvinner med små barn i hjemlandet. Den psykiske volden gjennom trusler mot deres familiemedlemmer, gjør at mange ikke tør eller anser det som mulig å bryte ut. Flere av kvinnene har heller ikke tillit til at den hjelpen vi har å tilby er god nok, eller at vi kan tilby reell beskyttelse. Ofte hører vi kvinnene si at; "dere vet ikke hvem disse menneskene er og hva de kan gjøre...de er farlige...og de vil finne meg uansett".

Erfaringene fra Norge er ikke unike når det gjelder kvinner som ikke kan, tør eller vil ta imot hjelp. Anette Brunovskis, forsker ved FAFO, skrev i rapporten "Leaving the past behind? When victims of trafficking decline assistance"², om kvinner i de baltiske land utnyttet i menneskehandel og hvorfor de ikke tar imot hjelp. For å forstå hvorfor ofre for menneskehandel ikke tar imot hjelp, peker rapporten på faktorer som manglende tillit, konkrete hindringer og tilbudets innhold.

---

² Anette Brunovskis and Rebecca Surtees
Leaving the past behind?
When victims of trafficking decline assistance
Fafo-report 2007:40

REGISTRERT NASJONALITET PÅ PERSONER VED TELEFONHENVENDELSER 2015

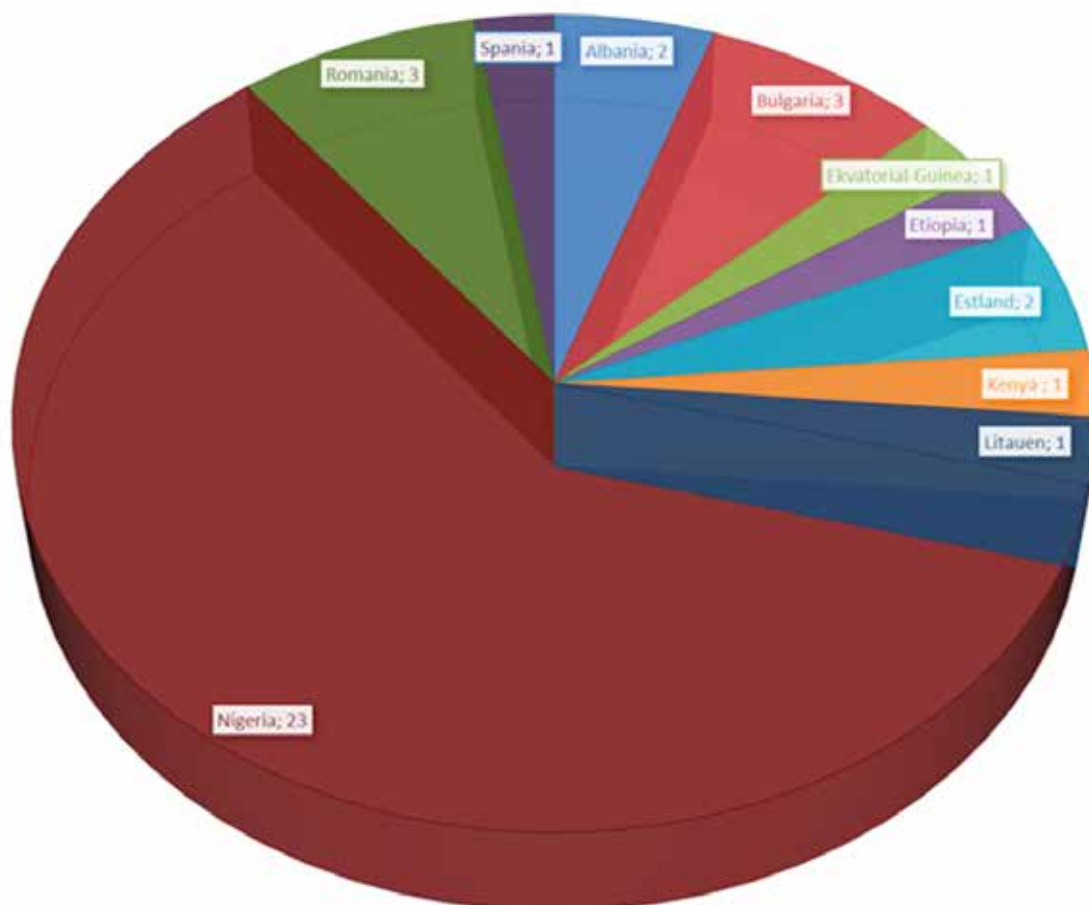

Figur 5

KOMMENTARER:

Tabellen viser antall personer og nasjonalitet for førstegangshenvendelser om mulig menneskehandel. Registreringen er basert på informasjonen vi får oppgitt. I 2015 registrerte ROSA 125 førstegangshenvendelser av personer identifisert som mulige ofre for menneskehandel, fordelt på 32 nasjonaliteter. Den største gruppen kvinner vi møter, også i 2015, kommer fra Nigeria, med 66 personer. Den nest største er fra Bulgaria, med seks personer. Tabellen viser at det er store variasjoner i nasjonaliteter for hvert år, og det er vanskelig å finne forklaringer for disse variasjonene. Totalt for de fem siste årene har vi vært i kontakt med kvinner fra 131 ulike nasjonaliteter som befinner seg i Norge.

NASJONALITET PÅ KVINNER SOM HAR MOTTATT BISTAND I 2015

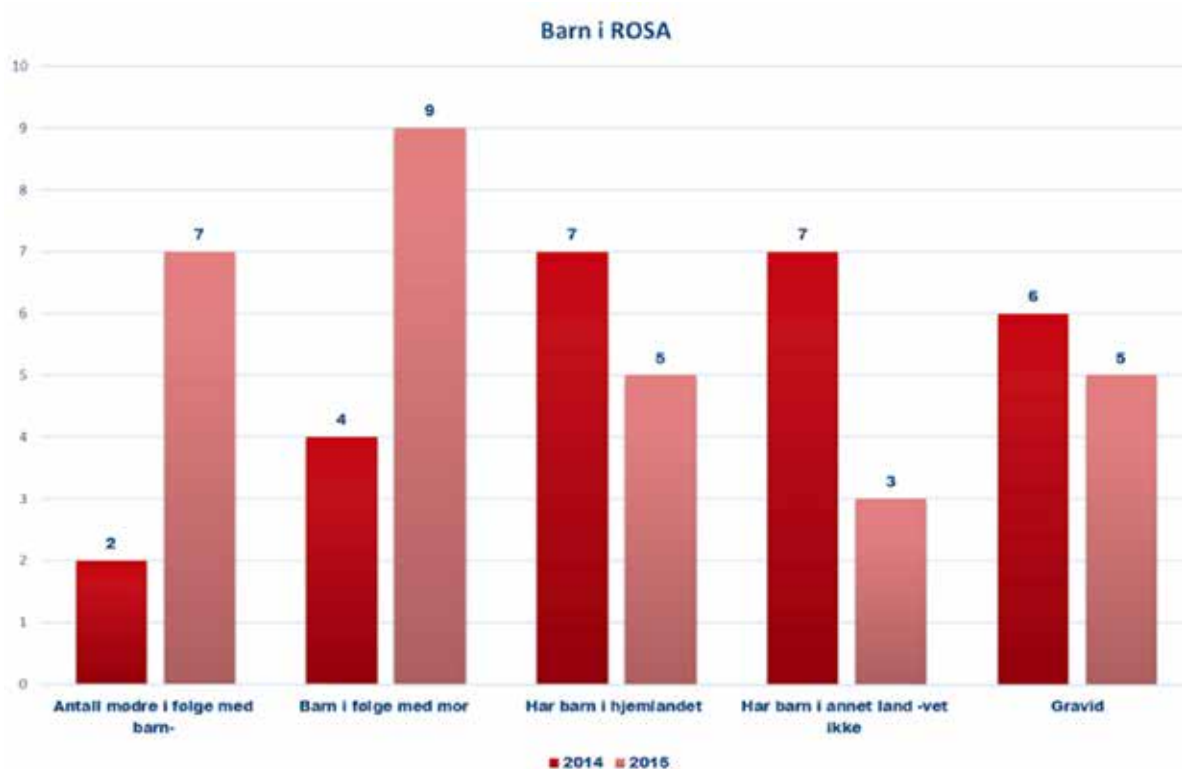

Figur 6

KOMMENTARER:

Figuren ovenfor viser nasjonaliteten til kvinner som har tatt imot bistand fra ROSA. Vi ser at det er svært ulike nasjonaliteter som tar imot hjelp for hvert år. I 2015 bisto vi 38 kvinner med 10 ulike nasjonaliteter, hvorav den største gruppen er fra Nigeria.

ANTALL KVINNER SOM ER GRAVIDE OG/ELLER HAR MED SEG BARN

Figur 7

KOMMENTARER:

I 2008³ så vi en markant endring fra 2007 i antall kvinner som var gravide ved henvendelse til ROSA. I 2015 ser vi at tallene for antall gravide har holdt seg stabile. Kvinnene som henvender seg er mellom 3 til 8 måneder ut i svangerskapet. Kun et fåtall av kvinnene oppgir til oss at far er kjent. De av kvinnene som oppgir kjent far, forteller at det er en kjæreste de ikke vet hvor er eller har sett på lenge. Noen har oppgitt at graviditeten er et resultat av voldtekt.

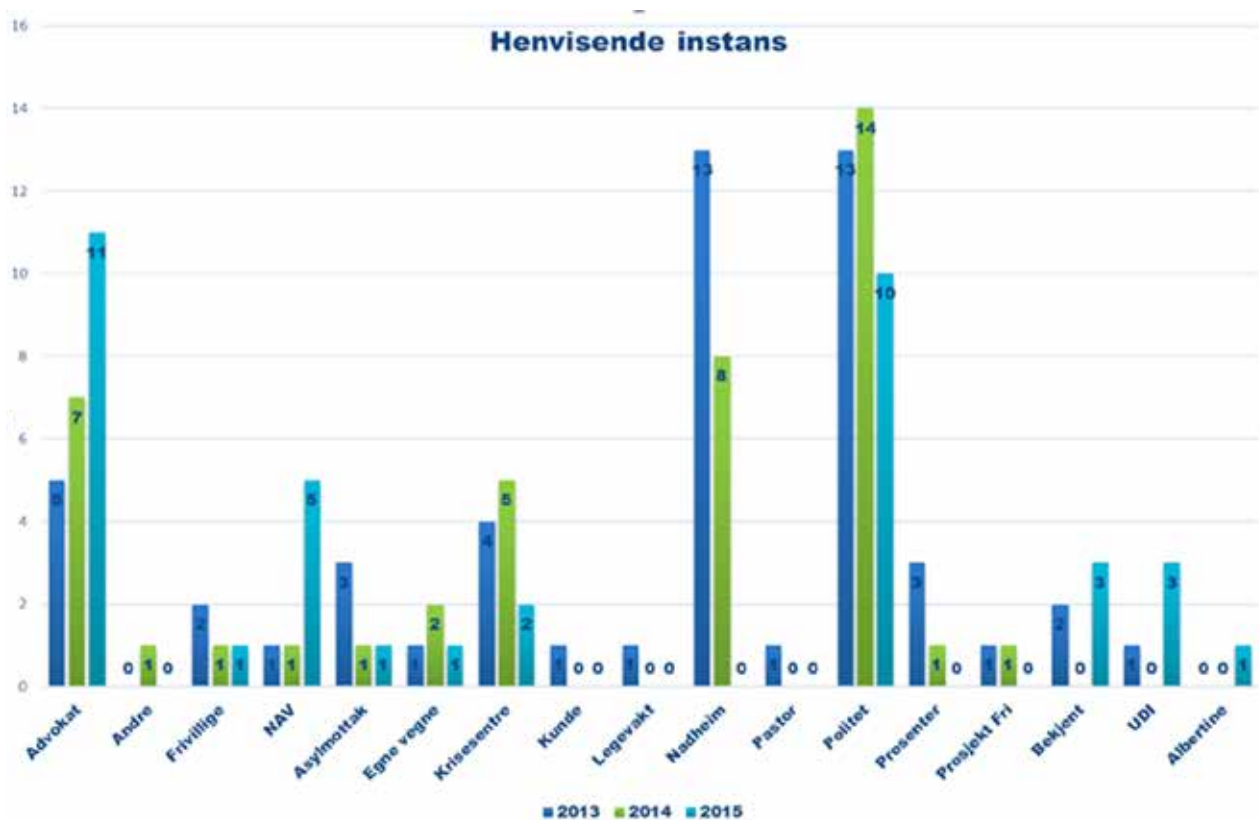
Antall kvinner som hadde med seg barn ved henvendelse i 2012 viste en økning fra de foregående årene. I 2012 hadde 11 kvinner med seg 14 barn ved henvendelse til ROSA. I 2015 ser vi igjen en økning i antall kvinner som har med seg barn. I 2015 ser vi at 7 mødre har med seg ni barn. Medfølgende barns alder i 2015 varierte mellom 0 til to år. Vi ser i 2015 at fem kvinner oppgir å ha et eller flere barn i hjemlandet.

Oppsummert ser vi at for åtteårsperioden 2007 til 2015, har ROSA bistått 65 kvinner som var gravide ved henvendelse, 55 kvinner som hadde med seg ett eller flere barn, og 48 kvinner som oppgir at de har ett eller flere barn i hjemlandet. Det totale antallet barn i følge med mor for perioden 2007 – 2015 er 76 barn.

³ I illustrasjonen er kun tall for 2014 og 2015 tatt med. Det er midlertidig interessant å se utviklingen over tid, og det vises til følgende tall fra tidligere år.

HVEM HENVISTE KVINNENE

Figur 8

KOMMENTARER:

ROSA arbeider ikke oppsøkende blant kvinner i prostitusjon, slik som prostitusjonsgruppene i storbyene gjør. ROSA bistår heller ikke kvinnene i den praktiske hverdagen, slik et krisesenter gjør. ROSA sitt mandat er å identifisere mulige ofre for menneskehandel og koordinere bistand og beskyttelse til identifiserte kvinner utnyttet primært i prostitusjon.

ROSA kommer derfor i kontakt med kvinnene etter henvisninger fra de som møter kvinnene først. Gjennom samtale finner vi om det er indikasjoner på at hun kan identifiseres som utsatt for menneskehandel. I en slik samtale vil ofte kvinnene fortelle om sin vanskelige situasjon og motta informasjon om hva ROSA er og hva slags hjelp vi kan tilby dem.

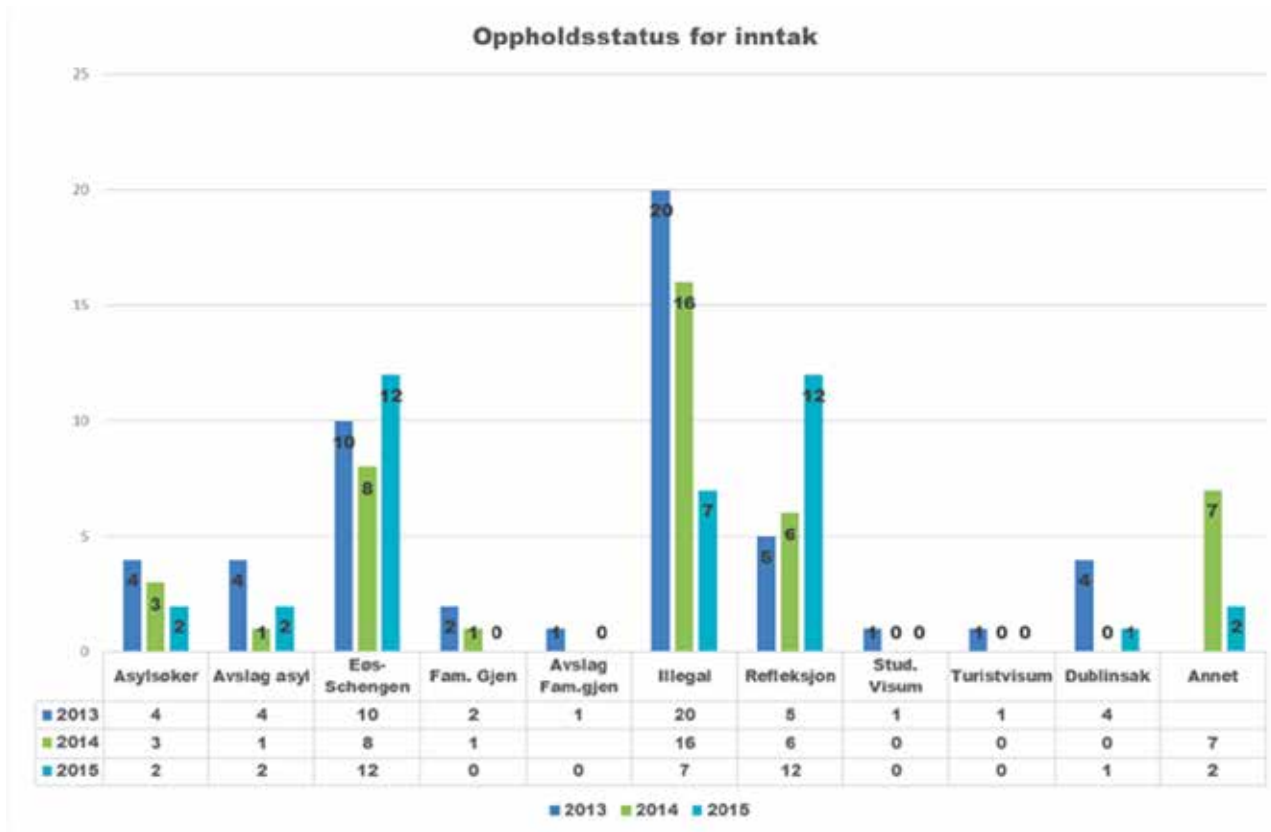
Henvisninger fra politiet har ofte sammenheng med kontroll av identifikasjonsdokumenter eller etter andre politiaksjoner. I tilfeller hvor politiet henviser en kvinne til ROSA, vil hennes tilstand i samtalen ofte være preget av pågripelsen. I 2015 ser vi at antallet henvisninger fra politiet har holdt seg relativt stabilt siden 2013 etter nedgang de foregående årene. Politiet er nå den instansen som henviser flest kvinner til ROSA. Noen av årsakene til dette tror vi kan være at politiet i Oslo blant annet har fått økte ressurser og har en egen operativ gruppe.

En annen grunn kan være at politiet i Oslo jobber mer systematisk rettet mot et spesielt organisert kriminelt miljø. Utlendingsavsnittet - Oslo politidistrikt har i 2015 også arbeidet med flere ulike menneskehandelssaker. ROSA opplever også en økt aktivitet fra flere politikammer som ikke har vært engasjert tidligere.

I 2015 ser vi at har vi at ikke har noen henvendelser fra Nadheim vedrørende nye personer. Nadheim er Kirkens Bymisjons prostitusjonstiltak, som møter kvinnene på gatene og i leiligheter. Nadheim var den nest største henvisende instans til ROSA i 2014, og grunnen til dette kan skyldes at Nadheim selv rapporterer om en stor nedgang i antall personer på gaten.

Alle kvinnene vi har møtt beskriver et hardt liv i prostitusjon, og vanskelighetene med å komme ut av det. Alle ønsker å komme seg ut/vekk og ber ofte om hjelp til å skaffe seg hva de selv kaller ”en anstendig jobb”. De er ofte slitne, redde og opplever sin situasjon som helt håpløs. De fleste forteller om grov vold, voldtekter, sykdommer, graviditeter, trusler og umenneskelige boforhold. De fleste frykter for represalier fra bakmenn og familien om de bryter med miljøet og tar imot vår hjelp. De opplever press både fra bakmenn og familie om å skaffe og sende penger hjem. Spørsmål som berører økonomi er derfor noe de fleste kvinnene er veldig opptatt av.

OPPHOLDSSTATUS FØR INNTAK I ROSA

Figur 9

KOMMENTARER:

I 2015 er syv kvinner registrert med illegal oppholdsstatus i Norge, noe som er en nedgang fra 2014. En registrering som illegal innebærer som oftest at de mangler identitetsdokumenter eller at de har kommet til Norge på falske dokumenter som de ikke lenger har tilgang til. Illegalt opphold kan også være lovlig opphold som har utgått eller personer som er registrert som forsvunnet av utlendingsmyndighetene.

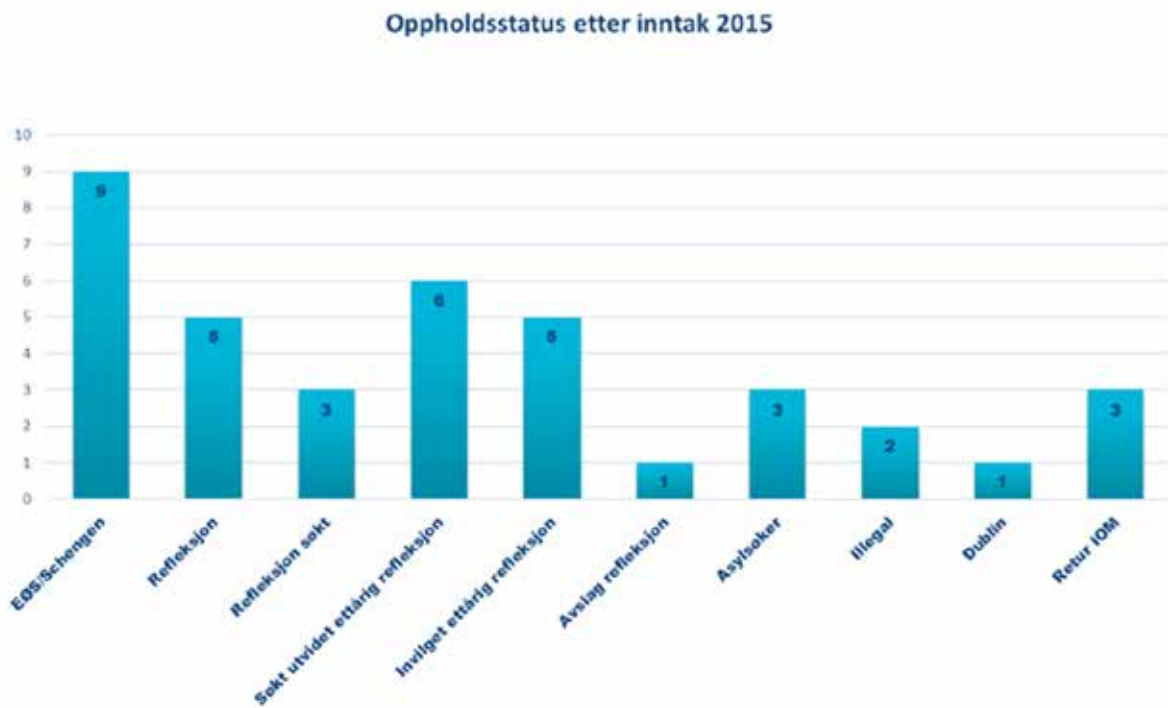
Årsakene til at mange kvinner vi møter har illegalt opphold, har sammenheng med at det er personene som brakte dem til Norge som har deres id-dokumenter og reisedokumenter i sin varetekt. Kvinnene forteller at dette er dokumenter de sjelden får se eller holde i selv. De av kvinnene som har fått se sine falske pass forteller at det ikke er deres navn eller bilde i passene de ankommer landet med. De forteller at personen som organiserer reisen innehar alle reisedokumentene som er brukt, også den delen av billetten de fikk på flyet som viser setenummer. På denne måten kan ikke kvinnene dokumentere reisen til Norge og billetten kan ikke spores. Mange av kvinnene vet ikke hvilket navn de er registrert på i dokumentene, og de fleste vet ikke hvilke land de har reist gjennom på vei til Norge. Når kvinnene søker om refleksjonsperiode eller asyl i Norge må de avgi fingeravtrykk, og i de fleste tilfeller finnes personen igjen i systemet, ofte med et annet navn enn først oppgitt og med opplysninger om andre europeiske land hun er registrert i.

I 2015 hadde to kvinner søkt asyl før de tok kontakt med ROSA, noe som samstemmer med tallene fra 2014.

12 kvinner var registrert med status EU-opphold i 2015. Dette er en liten økning sammenlignet med tallene fra 2014, da vi så en økning i antallet fra EØS/Schengen-land. Denne gruppen fra Romania og Bulgaria har i egenskap av å være EU-borgere lovlig opphold i Norge og har ofte nasjonale ID-kort.

I kategorien annet ligger det nye statuser som vi ikke hadde i 2012 eller 2013: Venter retur med IOM, avslag refleksjon, avslag utvidet refleksjon og etnisk norsk.

OPPHOLDSSTATUS ETTER INNTAK 2015

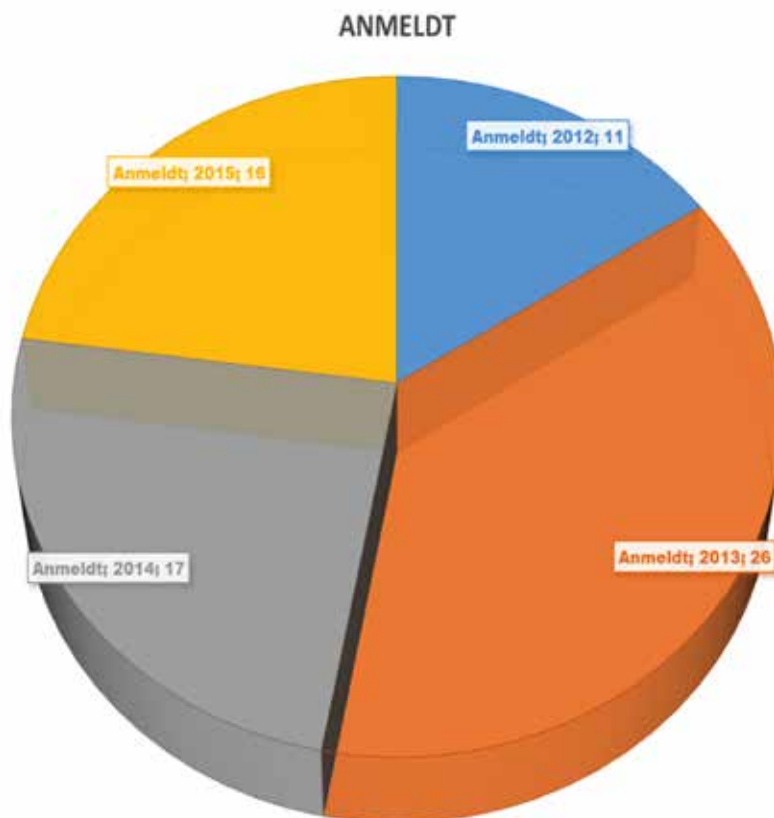

Figur 10

KOMMENTARER:

Det er viktig å sikre kvinnene lovlig opphold så fort som mulig, derfor kontakter ROSA alltid en advokat når kvinnene velger å ta imot hjelp fra ROSA. Kvinner og menn som identifiseres som mulige ofre for menneskehandel, har krav på tre timers gratis juridisk veiledning. Det er derfor alltid advokaten, på bakgrunn av informasjon i samtalen, som gir råd om type opphold det er hensiktsmessig for kvinnen å søke om. De fleste kvinner i ROSA vil søke om refleksjonsperiode, men vi har også noen som søker om asyl. I år ser vi også at flere enn tidligere år har fått innvilget ettårig utvidet refleksjon.

ANTALL ANMELDELSER TIL POLITIET

Figur 11

KOMMENTARER:

Vi får ofte spørsmål om hvor mange som anmelder sin sak til politiet, og hva som skjer med sakene etter anmeldelse. Vi startet registrering av antall kvinner som anmelder til politiet i 2007. Figur 11 viser antallet som anmeldte sin menneskehandelssak av de som tok imot hjelp. Her ser vi at i 2015 var det 16 kvinner av 38 som valgte å anmelde sine bakmenn/kvinner.

Antallet som anmelder varierer noe mellom de ulike årene som figur 11 viser. I 2013 opplevde vi at hele 50 % av kvinnene vi var i kontakt med valgte å anmelde forholdet til politiet. I 2015 valgte 42,1 % å anmelde til politiet. Dette anser vi som et relativt høyt tall. Oslo-politiet uttaler at i de saker de kan påvirke hvor de som anmelder skal bo, ønsker de at dette skal være i ROSA-prosjektet da det er større sjanse for personene å stå løpet ut når de er under beskyttelse og får tilbud om kvalifisering.

DET ER FLERE ÅRSAKER TIL AT KVINNER IKKE ANMELDER FORHOLDET MED EN GANG:

- Noen ønsker å benytte de seks månedene av refleksjonsperioden til å vurdere en anmeldelse.
- Noen kan ikke anmelde, eller blir anbefalt av sin advokat ikke å anmelde, enten fordi de ikke har nok informasjon eller fordi de sliter med psykiske lidelser.
- Noen tør ikke anmelde av frykt for mulige represalier mot familien og seg selv før, under og etter en rettssak.

UTFORDRINGER I TIDEN FREMOVER

De problemstillingene vi her presenterer er basert på erfaringer vi har fått i arbeidet med å bistå kvinner i ROSA. Mange av utfordringene vi rapporterte om i 2012 er dessverre like aktuelle i 2015 og noen er nye utfordringer.

AKTUELLE UTFORDRINGER ROSA MØTER PÅ ER:

- Kravet om å fremskaffe gyldige dokumenter.
- Utfordringer med refleksjonsordningen/NAV
- Lang botid og bosetting
- Myndighetenes tolkninger av internasjonale konvensjoner Norge har ratifisert, som forplikter å beskytte utsatte kvinner og barn versus norske innvandringspolitiske hensyn.
- Nye utnyttelsesformer
- Ekstraavgifter
- Folkeregistrering
- Innholdet i refleksjonsperioden

KRAV OM GYLDIGE DOKUMENTER OG OPPHOLDSTILLATELSER

Den største gruppen ROSA kom i kontakt med i 2015 har enten søkt om eller kommer til å søke om refleksjon med varighet på seks måneder. I denne perioden får de sine økonomiske rettigheter og helserettigheter ivaretatt av NAV.

ETTER REFLEKSJONSPERIODEN HAR KVINNENE TRE VALG:

- Anmelde bakmenn/kvinner
- Søke om beskyttelse (asyl)
- Be om frivillig retur med IOM

Av de kvinnene vi bisto i 2015 valgte 57,9 % å ikke anmelde sine bakmenn (figur 11) og kan når refleksjonsperioden går ut i stedet søke om beskyttelse. Ved å søke beskyttelse flyttes derved ansvaret for deres økonomiske rettigheter og helserettigheter fra kommunen (refleksjonsperioden) over til UDI-systemet (asylsøker), mens de fortsetter å bo på krisesenter. ROSA ivaretar kvinnes rettigheter i henhold til avtale med UDI og i tråd med pengereglementet.

De av kvinnene som valgte å anmelde sitt bakmannsapparat og har en sak som politiet forfølger, søker om en midlertidig oppholdstillatelse mens etterforskning og rettssak pågår. De forblir da NAV- systemets ansvar med tanke på økonomi og helse. Etterforskning og det å vitne i en rettssak er en prosess som kan ta inntil to- tre år. Når domsavsigelsen foreligger kan kvinnene søke opphold etter vitneinstruksen. Da skal de ut av NAV- systemet igjen og inn i UDI- systemet som har ansvaret for personen når de søker denne type beskyttelse.

Dette innebærer at kvinnene må flytte ut av leiligheten NAV har bistått med, og flytte over i det ordinære mottaksapparatet eller til et kriesenter i regi av ROSA. I denne flytteprosessen er det ingen garantier for at kvinnen kan få bo i det området hun har knyttet seg til de siste tre årene, selv om ROSA forsøker å påvirke dette best mulig. Tiden UDI bruker for å vurdere hennes søknad om beskyttelse i henhold til vitneinstruksen, varierer med 6 til 12 måneder. Om kvinnen får innvilget opphold i Norge etter å ha vitnet, ser vi at det oppstår nye utfordringer.

De nye utfordringene vi ser i ROSA, er at spesielt kvinner fra Nigeria kun får innvilget midlertidig opphold på grunn av manglende identitetsdokumenter. Først når den midlertidige tillatelsen blir fornyet etter ett år, kan de be om bosettingstillatelse av IMDI.

Kvinnene har heller ikke penger til reise og opphold for å oppsøke de ulike ambassadene i Europa.

UTFORDRINGER MED REFLEKSJONS- ORDNINGEN/NAV

GENERELLE UTFORDRINGER:

Det er fortsatt store variasjoner om kunnskap om menneskehandel i de ulike kommunene. ROSA har i 2015 blitt kontaktet av flere kriesentre som ber om hjelp fra ROSA, da kvinner på refleksjon fortsetter å få avslag på NAV- støtte. De ulike NAV- kontorene er ikke kjent med refleksjonsordningen. I tillegg er det flere NAV- kontorer som velger å redusere støtten til reflektanter. ROSA bistår kriesentrene med å skrive klage på disse sakene. I mellomtiden er det ROSA som må forskuttere økonomisk stønad til prosjektdeltagerne. Gruppen ROSA bistår bytter oppholdstatus flere ganger. Når kunnskapen om menneskehandel er liten på de ulike NAV- kontorene, møter ROSA på mange ulike utfordringer.

Et eksempel er en kvinne ROSA bistår i en mindre kommune i Norge. Hun har gått fra refleksjon til å søke familiejenforening med sin sønn som er norsk statsborger. NAV har bedt denne kvinnen om å flytte til asylmottak, og har fått medhold av fylkesmannen. UDI viser imidlertid til at kvinnen ikke har rett på plass i statlig mottak. Hun har rett på hjelp i forhold til sosiale tjenester, men på grunn av manglende kunnskap står hun nå uten midler til å forsørge seg selv og sitt barn. Saken er bragt videre til kvinnens advokat. ROSA håper at det generelle kunnskapsnivået om menneskehandel kan bli bedre på de ulike NAV- kontorene.

UTFORDRINGER I OSLO

ROSA har over tid sett en utvikling hvor unge kvinner kommer rett fra Italia og Spania med en klar bestilling om å søke refleksjon og bo i regi av NAV Grünerløkka. De er svært redde og har åpenbart ikke kontroll over egen livssituasjon, men er styrt av andre. De har ingen kunnskap om hva refleksjon er eller om Norge forøvrig. Kvinner som har bodd i regi av Grünerløkka før de kom inn i ROSA, har informert ROSA om at reflektanter som mottar bistand fra NAV Grünerløkka fortsetter i gateprostitusjon, og at det også foregår salg av sex fra leilighetene.

I tillegg til kvinner som er innvilget refleksjon, bor det også andre kvinner som er i prostitusjon i leilighetene. Det er i seg selv alvorlig at dette gjelder svært unge jenter, som den dagen de virkelig får mulighet til å bryte ut av en tvangssituasjon står i fare for ikke å få nødvendig beskyttelse siden de allerede har vært på refleksjon. De har «brukt opp» refleksjonsperioden mens de fortsatt var i en utnyttelsessituasjon.

Det mest urovekkende er imidlertid at refleksjonsinstituttet og NAV Grünerløkka sitt tilbud til reflektanter utnyttes av bakmannsapparatet. ROSA har ved flere anledninger tatt dette opp med NAV Grünerløkka, Koordineringsenheten for Ofre for Menneskehandel (KOM) og Justisdepartementet. Vi er kjent med at politiet ved en rekke anledninger har drøftet denne problematikken med NAV Grünerløkka. ROSA finner det oppsiktsvekkende at det til tross for at det har blitt informert om en mulig utnyttelse av refleksjonsordningen, ikke har blitt iverksatt tiltak for å endre på denne situasjonen.

Det foreligger åpenbart informasjon i Italia og Spania om NAV Grünerløkkas tilbud til reflektanter. Dette kombinert med at det er en lav terskel for å få innvilget refleksjonsperiode, kan legge grunnlaget for misbruk av ordningen av personer som ikke er utnyttet i menneskehandel.

ROSAs bistand til ofre for menneskehandel har vært avgjørende for at politiet har kunnet føre saker for retten. Hvis spesialtilpassede tilbud som ROSA og Lauras hus framover ikke blir benyttet fordi reflektanter blir boende i regi av NAV Grünerløkka, ser vi at dette vil bli svært skadelidende for den bistand som er bygd opp for ofre for menneskehandel i Norge. I tillegg vil det vanskeliggjøre politiets arbeid med å bygge straffesaker, og kvinner vil forbli i en utnyttelsessituasjon.

LANG BOTID OG BOSETTING

Lang botid på krisesenter for kvinner i ROSA er en problemstilling vi har tatt opp i ulike fora gjentatte ganger. Med lang botid mener vi kvinner som har bodd mer enn ett år på et krisesenter.

Lang botid er problematisk, fordi kvinnene i ROSA bor i et hus hvor voldsutsatte kvinner og barn med behov for akutt beskyttelse søker tilflukt hele døgnet. Dette innebærer at de møter mange nye kvinner hver uke. Kvinner i ROSA forteller at det er fint å bli tatt hånd om på krisesenteret de første seks til ti måneder, men at de etterhvert opplever det som vanskelig.

En kvinne fortalte «jeg har bodd på krisesenteret i 3 år nå. Det kommer og går kvinner hele tiden. Etter to år kom det en kvinne som bodde her tidligere - hun utbryter når hun ser meg- «Er du her ennå! Hva svarer jeg da?» spør hun. Den kvinnen som har bodd lengst i regi av ROSA ble bosatt etter ti år i prosjektet ved utgangen av 2015. En utfordring for fremtiden vil være å skaffe flere alternative botilbud til kvinner som ikke lenger har akutt behov for beskyttelse, men likevel behov for oppfølging av personer med kompetanse på traumereaksjoner.

KOMs tilstandsrapport for 2014 viser at majoriteten av ofre for menneskehandel er kvinner utnyttet i prostitusjon/sekuelle formål, 72,2 %. Det er derfor nødvendig å styrke tilbudene til denne gruppen. En av utfordringene KOM peker på er behovet for trygge boliger for reflektanter. Oslo, som identifiserer og bistår flest ofre for menneskehandel utnyttet i prostitusjon, har et stort behov for flere boliger med oppfølging for denne gruppen. Krisesenteret i Oslo har i dag 3 langtidsplasser og det er mange utfordringer knyttet til å bo på et krisesenter over lang tid. Etter lang erfaring med denne gruppen vil det være ROSAS mening at den beste løsningen er å få et tilbud utenfor Oslo krisesenter, men fortsatt drevet av krisesenteret med den erfaring og kompetanse de har på traumer og vold i forhold til denne gruppen.

BOSETTING

Som omtalt tidligere, er det svært vanskelig for den gruppen som ikke klarer å fremskaffe gyldige dokumenter fra sitt hjemlands ambassade. De må vise utlendingsmyndighetene at de har gjort alt de kan for å fremskaffe gyldig dokumentasjon. De får ettårig midlertidig oppholdstillatelse, før de får oppholdstillatelse som kan gi grunnlag for bosetting. Det betyr at de må vente i ett år før prosessen med IMDI kan starte. Dette betyr i praksis at de kvinnene dette gjelder får ett års utsettelse før de kan stå i «kø» for å få bosettingskommune. I denne perioden blir de boende på Lauras hus eller på landets krisesentre i regi av ROSA. Dette er til hinder for å kunne motta nye kvinner inn i ROSA og spesielt vanskelig for kvinnene ved at de ikke kan starte et nytt liv med introduksjonsprogram og andre integreringstiltak.

BARN OG MOR

De siste årene har det vært en nedgang i antall kvinner som henvender seg med barn. I 2015 identifiserte vi fem kvinner utsatt for menneskehandel, som var gravide ved henvendelse. Syv kvinner hadde med seg mindreårige barn, og tre kvinner oppga å ha mindreårige barn i hjemlandet. Kvinnene som har barn i hjemlandet, forteller at de mottar trusler mot barna om de ikke betaler sin gjeld.

I arbeidet med å bistå kvinner utsatt for menneskehandel ifølge med små barn, mener vi at det er viktig å se hvilke ulike konvensjoner Norge har signert og implementert, og i den sammenheng tydeliggjøre politisk hvordan Norge vektlegger disse konvensjonene i praksis. Vi tenker spesielt på hvordan begreper som «barnas beste» sees i forhold til begrepet «innvandringspolitiske hensyn». I den sammenheng viser vi nedenfor til hvilke tunge forpliktelser Norge har til å ivareta rettighetene til den sårbare gruppen vi i ROSA bistår, kvinner og barn.

Norge har forpliktelser overfor barn i henhold til “FNs konvensjon om barns rettigheter med protokoller av 20. november 1989”⁴ og ratifisert av Norge 8. januar 1991 i samsvar med artikkel 49 i barnekonvensjonen.

---

4 http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/veiledninger_brosjyrer/2004/fns-barnekonvensjon.html?id=88078

RETUR ETTER DUBLINFORORDNINGEN

Dublinforordningen trådte i kraft i 1997. Statene som deltar i Dublin-samarbeidet har muligheten for å sende en asylsøker tilbake til en tredjestat etter første-asylstatsprinsippet, dersom dette er bestemt i nasjonal lov og ikke er i strid med FNs flyktningekonvensjon. Det vil således etter en tilknytning til Dublin-konvensjonens bestemmelser fortsatt være mulig å bortvise asylsøkere til sikre stater utenfor Dublin-området.

ROSA identifiserer kvinner og deres barn i Norge, og som oftest har de illegalt opphold. Kvinner fra Afrika forteller ofte at de blir fraktet til Italia eller Spania først, for deretter å bli sendt til andre land i Europa til utnyttelse i prostitusjon. Kvinnene vi møter, hevder at de ikke har søkt asyl i noe annet europeisk land. Men når kvinnene leverer søknad om refleksjonsperiode i Norge må de avlegge fingeravtrykk hos politiet, og det viser seg da ofte at de er registrert i Eurodac⁵ med en asylsøknad i et annet land. Kvinnene er ofte ikke klar over dette selv og forstår ikke hvordan dette kan være tilfelle. Vi har erfart at kvinner med illegalt opphold i Italia som blir arrestert, blir spurt av politiet om de ønsker å søke beskyttelse, for slik å sikre dem lovlig opphold. De fleste svarer ja på dette, uten å vite hva de samtykker til.

Når de senere kommer i kontakt med oss og ber om bistand, så erfarer vi at det er Dublin-konvensjonens regelverk som vektlegges i spørsmålet om retur. I henhold til regelverket skal kvinner og deres barn, som er registrert i et annet europeisk land, sendes tilbake til det landet de søkte asyl i først. Men det er mulig for norske myndigheter å gjøre unntak fra denne regelen, om det foreligger særskilte grunner til at de bør få sakene sine behandlet i Norge.

---

5 *Eurodac systemet: Siden 15. januar 2003 har fingeravtrykkene til alle personer over 14 år som søker asyl i EU, Norge, Island eller Sveits, eller forsøker å krysse yttergrensene ulovlig, blitt lagret i en felles database ved navn Eurodac. Eurodac består av en sentral enhet innen Europakommisjonen, utstyrt med en elektronisk database for sammenligning av fingeravtrykk, og et system for elektronisk dataoverføring mellom medlemsstatene og databasen.*

På bakgrunn av forpliktelsene i Barnekonvensjonen, Kvinnekonvensjonen og Europarådskonvensjonen, mener ROSA at det i flere av våre saker foreligger særskilte grunner til at Norge kan gjøre unntak fra å returnere kvinnene til Italia i henhold til Dublin-konvensjonen:

- Mange av kvinnene er redde for å returnere til sitt første søkerland, Italia, da de hevder at deres bakmannsapparat befinner seg der. De frykter at de vil bli sendt ut på gaten i prostitusjon om de returnerer. Ved å identifisere kvinnene som mulige ofre for menneskehandel i Norge, er vi blitt kjent med deres sårbare situasjon, og Norge er dermed forpliktet til å tilby bistand og beskyttelse
- Noen av kvinnene har små barn og forteller at de har mottatt trusler fra bakmenn rettet mot barna om de ikke betaler tilbake gjeld. På bakgrunn av kunnskap vi har om den kyniske organiserte kriminaliteten menneskehandel representerer, bør Norge ta trusler mot små barn svært alvorlig
- ROSA mener at retur til Italia er spesielt problematisk, fordi hjelpeorganisasjonene i Italia har blitt hardt rammet av finanskrisen. Det mangler ikke på vilje, men flere organisasjoner har ikke økonomi til å bistå kvinner og deres barn som returnerer fra Norge med nødvendig hjelp, så som mat og et trygt sted å bo, noe vi fikk bekrefte på studietur til Italia.
- ROSA mener at så lenge Norge ikke kan garantere for at kvinner og deres barn som returnerer til Italia får den hjelpen og beskyttelsen de har rett til i henhold til menneskerettighetskonvensjonene, så vil det være særskilte grunner til å unnta kvinner identifisert som ofre for menneskehandel og deres barn fra Dublinregelverket.
- Vår største bekymring er at kvinner identifisert som ofre for menneskehandel med barn returnerer til en ny sårbar situasjon. Det er fare for at kvinnene re-trafikkeres og at barna blir et nytt objekt for bakmenn til annen utnyttelse.

NYE UTNYTTELSESFORMER

Ifølge mandatet fra Justis- og beredskapsdepartementet, skal ROSA primært bistå kvinner utsatt for menneskehandel utnyttet i prostitusjon. I 2015 har vi mottatt jevnlig henvendelser om personer utnyttet i arbeid.

ROSA opplever nye utnyttelsesformer som skaper noen utfordringer for prosjektet:

- Vi opplever at et tilbud på krisesenter for voldsutsatte kvinner ikke er et egnet botilbud for alle som blir utnyttet i menneskehandel.
- Menn utnyttet i menneskehandel i bygg og anleggsbransjen, er en foreløpig mindre gruppe identifiserte ofre per i dag. ROSA henviser denne gruppen videre til Røde Kors- prosjektet «Rett å bli sett»
- Det er fortsatt ikke et egnet botilbud per i dag for gruppen utnyttet i arbeid.

EKSTRAUTGIFTER

ROSA bruker fortsatt en stor del av kapasiteten til å skaffe til veie løsninger i forbindelse med ekstraavgifter relatert til kvinnes behov for ulike helsetjenester innenfor spesialisthelsetjenesten. Mange av kvinnene utsatt for menneskehandel har ofte mange store fysiske og psykiske skader og derav behov for kostnadskrevende helsetjenester. Vår erfaring er at kvinnes oppholdsstatus kan gi rett til ulike helsetjenester, men at de ikke alltid har rett til å få utgiftene dekket. Ofte er det også uklarerhet rundt oppholdsstatus og derav uklarerheter om hvem som har ansvaret for å tilby helsehjelp. I enkelte situasjoner forsøker ROSA å overtale sykehus eller lege til å frafalle kravet om betaling, og om dette ikke går betaler ROSA for tjenesten til ansvaret er avklart. Hvilke behov kvinnene har for ulike helsetjenester varierer med hvilke krenkelser de har blitt utsatt for.

1.januar 2012 trådte en ny forskrift i kraft, «Forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket». Et viktig punkt er § 5 Rett til helsehjelp som ikke kan vente m.v. Dette betyr blant annet at kvinner vi kommer i kontakt med som ønsker å avslutte et svangerskap, kan få denne hjelpen uavhengig av oppholdsstatus.

FOLKEREJISTRERING

ROSA opplever til stadighet at vi møter på store hindringer når det gjelder å få på plass gode ordninger for personer som skifter oppholdsspor. Problemstillinger vi møter på i 2015 er i forbindelse med personnummer kontra D-nummer. Kort oppsummert handler det om personer på refleksjon, med personnummer, som er over på asyl. De får ikke rekvirert et D-nummer, fordi de allerede har et personnummer. Personnummeret deres «virker» ikke lenger da de blir registrert som utvandret i Folkeregisteret etter en viss tid. Dette får store konsekvenser for helserettigheter til denne gruppen, da det er D-nummeret som utløser disse rettighetene.

Det er videre uklart om en person som har et D-nummer fra tidligere kan benytte seg av dette nummeret etter en refleksjonsperiode hvor hun har fått personnummer.

I følge Skatteetaten vil en raskere og bedre tildeling av D-nummer ligge i moderniseringsløpet til Skatteetaten.

INNHALDET I REFLEKSJONSPERIODEN

ROSA gir ofre et helhetlig alternativ til prostitusjon. Det stilles krav til deltagerne om å bryte ut av prostitusjonen. Vi tilbyr utdanning via Adora-prosjektet, som gir deltagerne eksamen og dokumentasjon på yrkesopplæring. ROSA tilrettelegger for praksisplasser via Røde-Kors. Det tilbys norskkurs på flere nivåer. ROSA erfarer at det å mestre et utdanningsforløp er en verdi i seg selv. I tillegg ser ROSA at flere av deltakerne er analfabeter og at de gjennom undervisningen lærer å lese og skrive. Vi tilbyr også ulike aktiviteter som organisert trening, kurs og nettverksgrupper med fokus på sosial mestring og kompetanse. ROSA mener at det er nødvendig med en revidering av refleksjonsordningen, hvor rettigheter og plikter defineres tydeligere enn i dag.

NORSKUNDERVISNING

ROSA tilbyr alle kvinner i prosjektet å gå på norskundervisning.

I 2013 fikk ROSA tilskudd fra IMDI til norskundervisning for kvinner med status asylsøker i ROSA. Enkelte kommuner tilbyr kvinner på refleksjonsperiode norskundervisning, selvom det ikke er noe kvinnene har rett til. I andre kommuner betaler ROSA for norskundervisning, som for noen innebærer muligheten til å lære å lese og skrive og gir en stor opplevelse av mestring. Kvinnene forteller at det å kunne lese overskrifter i norske aviser gir følelsen av å høre til. Derfor tror vi at et tilbud om å lære å lese og skrive gjennom norskundervisning har stor verdi med tanke på å styrke kvinnes posisjon ved en retur, samt at det er et viktig bidrag til aktiviteter for å ivareta kvinnes psykiske helse.

TRENINGSTILBUD

Et annet populært tiltak er å trene på treningsstudio og dans. Tidligere har dette vært vanskelig å få til, fordi treningsstudioene oftest opererer med medlemskap og bindingstid på ett år. ROSA erfarer at fysisk trening gir positive utslag på den psykiske helsen til kvinnene.

NEGLEDESIGN

Foto: Evelyn Pecori

ADORA-prosjektet, et samarbeid mellom Krisesentersekretariatet og TL-design for kvinner i ROSA, er et meget populært tilbud blant kvinner i prosjektet. Dessverre er det kun kvinner i Østlandsområdet som kan benytte seg av tilbudet, da det er lokalisert i Oslo. ROSA refunderer reiseutgifter for kvinner som er elever ved Adora. Alle elevene i Adora- prosjektet får kursbevis og diplomer etter å ha fullført de ulike kursene. Det som også gjør Adora- prosjektet unikt er at det ikke er en forutsetning for å delta at man må kunne skrive og lese.

